

IZDANJE I, BR. 1

Juli 2015

Observer Sektora Bezbednosti Kosova

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

Ova izdanje je podržano od strane projekta Promocija Demokratskog Društva (DSP), finansiran od Švajcarske Kancelarije za Saradnju na Kosovu (SCO-K), i upravljan je od Kosovske Fondacije za Civilno Društvo (KCSF).

Ovo izdanje je realizovano pomoću podrške projekta Promocija Demokratskog Društva (DSP-K), finansiran od Švajcarske Kancelarije za Saradnju na Kosovu, i upravljan je od Kosovske Fondacije za Civilno Društvo (KCSF). KIPRED je odgovoran Za sadržinu ovog izdanja je odgovoran KIPRED, i ona se ni na koji način ne može se smatrati kao stajalište CSO-K ili KCSF.

Pripremili: Lulzim Peci, Mentor Agani, Gent Gjikolli, Blerim Murtezi i Blend Zyrapi

Copyright © 2015, KIPRED. Sva prava su rezervisana. Nijedan deo ovog izdanja se ne sme reproducovati, sačuvati u bilo kakvom povratnom sistemu, ili preneti na bilo koji način ili bilo kojim uredajem, elektronskim, mehaničkim, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način, bez prethodnog pismenog odobrenja od izdavača. Molimo kontaktirajte e-mail: info@kipred.org ili br. tel: +381 38 227 778.

Objavljuje:

Kosovski Institut za Istraživanje i Razvoj Politika (KIPRED)
Ul. Abdyl Frashëri, Br. 44
10 000 Priština, Kosovo
Telefon i faks: +381 38 227 778
www.kipred.org

Sadržaj

Uvod.....	4
1. Nadzor Sektora Unutrašnjih Poslova.....	6
2. Nadzor Sektora Snaga Bezbednosti.....	15
3. Nadzor Odseka Inteligencije.....	22
4. Raskršće preobražaja Bezbednosnih Snaga u Oružane Snage Kosova.....	31
5. Analitički pregled istraživanja javnog mnenja.....	43

UVOD

Observer Sektora Bezbednosti Kosova (OSBK) je deo dvogodišnjeg projekta KIPRED-a “Nadzor Sektora Bezbednosti Kosova” čiji će izdanja obrađivati razvoje u odseku bezbednosti Kosova u četvoromesečnim razdobljima.

Prvo idanje Observera Sektora Bezbednosti Kosova će u analitičkom obliku obrađivati ključna pitanja sektora unutrašnjih poslova, sektora obaveštajne službe i Bezbednosnih Snaga, koja su dominirala javnu raspravu i skupštinski nadzor ovih sektora u razdoblju april - juli 2015. U jednom posebnom radu analize javnih politika, OSBK takođe obrađuje preobražaj Bezbednosnih Snaga Kosova (BSK) u Oružane Snage Kosova (OAK), kao i predstavlja rezultate istraživanja javnog mnenja u vezi poverenja oko bezbednosnih pitanja, u odgovarajuće vladine institucije i njihove rukovodioce, kao i u odgovarajuće skupštinske komisije.

U sekciji unutrašnjih poslova analizirani su ukratko razvoji i institucionalni nedostaci u vezi sa pretnjama i opasnostima od terorizma, a takođe su predstavljeni i nalazi istraživanja javnog mnenja u vezi sa poverenjem građana oko bezbednosnih pitanja prema Ministru Unutrašnjih Poslova i Policiji Kosova.

U sekciji Oružanih Snaga analizirani su razvoji oko preobražaja BSK u OSK, pitanja o postupcima u operacijama BSK na severu zemlje, i podređenost njihovog rukovodioca prema civilnim vlastima, kao i predstavljeni su nalazi istraživanja javnog mnenja u vezi sa poverenjem građana oko pitanja bezbednosti prema Ministru BSK i Oružanim Snagama Kosova.

U sekciji obaveštajne službe analizirani su ukratko razvoji i institucionalni nedostaci u vezi sa konfliktom u Kumanovu, kao i predstavljeni su nalazi istraživanja javnog mnenja u vezi sa poverenjem građana oko pitanja bezbednosti prema Kosovskoj Obaveštajnoj Agenciji i njenog Direktora.

Pitanja upravljanja nacionalne bezbednosti, odnosno funkcionisanja Odbora Bezbednosti Kosova obrađene su u sektoru unutrašnjih poslova i obaveštajne službe, i zbog toga, u ovom izdanju njima nije posvećen poseban odeljak.

Na kraju ovog izdanja OSBK-a predstavlja se i jedna kratka analiza u vezi ključnih nalaza istraživanja javnog mnenja za Sektor Bezbednosti Kosova.

1. NADZOR SEKTORA UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Uvod

U razdoblju april – juli 2014, u Sektoru Unutrašnjih Poslova su dominirale dve teme, terorističke pretnje ISIS (Islamska Država Iraka i Sirije), i oružani sukob u Kumanovu. Ova se posljednja ne obrađuje u ovom odeljku, jer je detaljno analizirana u odeljku Nadzora Obaveštajnog Sektora.

Upravljanje oko ovih pretnji od strane Ministarstva Unutrašnjih Poslova (MUP) i Policije Kosova (PK), ukazuje na nedostatke oko koordinacije i posedovanja informacija između ove dve institucije, kao i kontroverznu komunikaciju sa javnošću oko stepena opasnosti od ovih pretnji. Ovi institucionalni poremećaji su, takođe, posledice nedostataka u pravnom okviru, kao i mehanizama koji bi ove nedostatke ispravili putem odgovarajućih procedura i mehanizma.

Ovaj odeljak obrađuje, takođe, i nadzor Sektora Unutrašnjih Poslova od strane Skupštinske Komisije za Bezbednost i Nadzor Kosovskih Bezbednosnih Snaga, kao i poverenje javnog mnenja u odgovarajuće izvršne i zakonodavne institucije.

Teroristička pretnja ISIS-a

Pojavljivanje jednog videa ISIS-a¹, u kojem jedan njen član, Ridvan Haqifi, sa sela Bukovik u Gnjilanu, takođe poznat i kao Abu Muqatil Al-Kosova,² preti da će ISIS napasti građane Kosova koji se smatraju nevernicima³, kao i telefonskog razgovora između jedne osobe iz Gnjilana i jedne osobe albanskog porekla iz Makedonije, koji se sada nalazi u Siriji, je dovelo Kosovsku Policiju u situaciju da poveća mere bezbednosti u celoj teritoriji zemlje.⁴ Prva posledica ove pretnje ISIS-a bila je

---

¹ Youtube: ISIS preti albancima i Balkanu, poruka na albanskom za teroristicka dela, Lajm, 5. juni 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=1AmJ71iBSD0/>, (pristup 05. juni 2015).

² Gazetaexpress: Profil: Ko je kosovar ISIS-a koji preti albancima i Balkanu, 5. juni 2015, [³ Telegrafi: Ekskluzivno: ISIS preti nevernike na Kosovu i Albaniji \(Video\), 4 juni 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/ekskluzive-isis-kercenon-jubesimtaret-ne-kosove-dhe-shqiperi-video-2-64670.html>](http://www.gazetaexpress.com/lajme/profil-kush-eshte-kosovari-isisis-qe-po-kercenon-shqiptaret-dhe-ballkanin-105798/?archive=1,(qasur më 05 qershori 2015).</p></div><div data-bbox=)

⁴ Top-channel:Pretnje ISIS-a, povećavaju se mere bezbednosti na Kosovu. Ljudi koji su prisluškivani su pod nadzorom, 2. juli 2015, <http://www.top-channel.tv/lajme/artikull.php?id=303255&ref=ml/>, (pristup 04. juli 2015).

otkazivanje tradicionalnog koncerta za Dan Nezavisnosti Sjedinjenih Američkih Država⁵. Isto tako, na brojnim naseljima Kosova pripadnici PK su započeli patroliranja u pancir košuljama, u situaciji u kojoj su lokalne i međunarodne institucije bile alarmirane oko visoke opasnosti od terorističkih napada.⁶

Međutim, Kosovka Policija je tek 23. jula 2015 javno priznala da je za jedno vreme imala dodatnu mobilizaciju i povećane mere bezbednosti. U jednoj televizijskoj raspravi, Direktor Odeljenja Anti-Terorizma KP, g. Fatos Makolli, je izjavio da Kosovo nije imalo neku direktnu pretnju, ali imajući u vidu terorističke napade u zemljama poput Francuske, Tunizije i Turske, Kosovska Policija je procenila da je bilo neophodno povećati mere bezbednosti.⁷

Uprkos ovoj ozbiljnoj pretnji, koja je bila poznata kosovskim institucijama i stranim misijama, niko od institucionalnih rukovodioca, uključujući ovde i Predsednicu, Premijera i Ministra Unutrašnjih Poslova, nisu se obratili građanima u vezi sa pretnjom sa kojom je zemlja bila suočena, ostavljajući ih na taj način u informativnoj magli u vezi sa jednim pitanjem koje je bilo u direktnoj vezi sa njihovom bezbednošću.

Terorizam: Od pretnje do direktne opasnosti

Razdoblje u kojem je ISIS predstavljao samo pretnju za Kosovo je završeno 11. jula 2015, sa hapšenjem, od strane Policije Kosova, tri osobe sa sumnjom da pripremaju terorističku akciju blizu jezera Badovac⁸. Nakon toga, KP je potvrdila da su kod uhapšenih pronađeni materijalni dokazi koji ih povezuju sa ISIS-om⁹. Policija je potom uhapsila još dve druge osobe koji su bili povezani sa

---

⁵ Telegrafi.com: Napadi ISIS-a na Kosovu realna pretnja: Otkazan koncert posvećen SAD (Foto), 29. juni 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/sulmet-e-isis-ne-kosove-kercenim-real-anulohet-koncerti-kushtuar-shba-ve-foto-2-66112.html/>, (pristup 29. juni 2015).

⁶ Izvori KIPRED-a unutar Vlade Kosova i EULEX-a, juni 2015.

⁷ KTV: Strah od terorizma/Uticaj stranih zemalja, 23. juli 2015, <http://www.kohavision.tv/video/rubikon/9860/> (pristup, 24. juli 2015).

⁸ Telegrafi: 3 člana ISIS-a uhapšena blizu Badovca, 11. juli 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/arrestohen-af-r-badovcit-3-pjes-tar-t-isis-it-2-66750.html/>, (pristup, 11. juli 2015).

⁹ Zéri: Dva pritvorenika, bivši borci ISIS-a, 14. juli 2015, <http://www.zeri.info/aktuale/42062/dy-nga-te-arrestuarit-ish-luftetare-te-isis-it/> (pristup, 14. juli 2015).

prethodno uhapšenim osobama.¹⁰ Dvojica od njih su bili takođe uhapšeni prošle godine pod optužbom terorizma, ali su, zbog nedostatka dokaza, bili oslobođeni.¹¹

Opasnost od pokušaja terorističke akcije u Badovcu potvrđuje i zahtev Policije podnešen Regionalnom Vodovodu Prištine za testiranje vode, da bi se potvrdilo da li ona sadrži neku otrovnu materiju.¹² Ovaj su zahtev mediјe nadovezale sa mogućnošću da su uhapšeni mogli otrovati vodu.¹³ Na ovo je KP reagovala brzo, negirajući da su kod uhapšenih pronađene otrovne materije.¹⁴ Međutim, slučaj se zamršio još više, kada je advokat jednog od uhapšenih početno izjavio za mediјe da je kod njenog klijenta pronađen otrov; međutim, par sati nakon toga, ona je u jednoj drugoj izjavi demantirala takve stvari.¹⁵

Također, nekoliko dana nakon hapšenja osumnjičenih, na istom su mestu pronađene i dve tašne sa oružjem i maskama, i prema rečima Direktora Odeljenja za Anti-Terorizam u KP, svi pokazatelji ukazuju na to da ove tašne i uređaji u njima pripadaju uhapšenima blizu jezera Badovac.¹⁶

U istom vremenu kada je izvršila hapšenja i otvorila sudske procese protiv osumnjičenih, Kosovska Policija je povećala bezbednosne mere oko jezera na Kosovu, postavljajući patrole sa dugim naoružanjem.¹⁷ I ponovo, ni u ovom slučaju, nije bilo nikakvih saopštenja za javnost oko nivoa opasnosti od eventualnih napada sa strane ISIS-a.

---

¹⁰ Zéri: Dva pritvorenika, bivši borci ISIS-A. 14. juli 2015, <http://www.zeri.info/aktuale/42062/dy-nga-te-arrestuarish-luftetare-te-isis-it/>, (pristup, 14. juli 2015).

¹¹ Zéri: Dva pritvorenika, bivši borci ISIS,.14. juli 2015.
<http://www.zeri.info/aktuale/42062/dy-nga-te-arrestuarish-luftetare-te-isis-it/>, (pristup, 14. juli 2015).

¹² Telegrafi: Zvanično: Nema trovanje vode Badovca, 11. juli 2015,
<http://www.telegrafi.com/lajme/zrytare-nuk-ka-helmir-te-ujit-te-badocit-2-66779.html>, (pristup, 11. juli 2015).

¹³ Telegrafi:Zvanično: Postoji sumnja o trovanju vode Badovca, 11. juli 2015,
<http://www.telegrafi.com/lajme/zrytare-dyshohet-per-helmir-te-ujit-te-badocit-2-66762.html>, (pristup, 11. juli 2015).

¹⁴ KTV: Večernje vesti, 11.07.2015, <http://www.kohavision.tv/video/lajmet/9799/>

¹⁵ Pokajao se advokat zbog izjave da je pronađen otrov kod osumnjičenika [video], 12. jul 2015,
<http://koha.net/?id=3&l=66117>, (pristup, 12. juli 2015).

¹⁶ KTV: Rubikon-Strah od terizma/uticaj stranih zemalja, 23. juli 2015,
<http://www.kohavision.tv/video/rubikon/9860/>, (pristup, 23. jul 2015).

¹⁷ Telegrafi: Policajci sa kaljašnikovima pored jezera, 13. juli 2015,
<http://www.telegrafi.com/lajme/polic-me-kallashnikov-skaj-liqeneve-2-66830.html>, (pristup, 13. jul 2015).

Protivrečnosti između javnih izjava MUP-a i KP-a

Javne izjave Ministra Unutrašnjih Poslova, g. Skender Hysenija, i rukovodilaca Policije Kosova ukazuju na protivrečnosti između njih u vezi sa procenom pretnje od terorizma i posedovanja informacija u vezi sa njime.

Dok pretnje (preko videa) i opasnost od terorizma (slučaj Badovac), prema Ministru Unutrašnjih Poslova, nisu predstavljale opasnost za terorističke napade¹⁸, za Generalnog Direktora KP, g. Shpend Maxhunija, terorizam predstavlja evidentnu pretnju za Kosovo¹⁹. Takođe, i Direktor Odeljenja za borbu protiv terorizma g. Fatos Makolli, procenjuje da samo učešće građana Kosova u stranim ratovima, i podržavanje ISIS-a i drugih terorističkih organizacija, predstavlja potencijalnu pretnju za terorističke napade²⁰.

Dok je Direktor Odeljenja za borbu protiv terorizma KP, izjavio 23. jula 2015, da je policija bila obaveštena o delovanju lica uhapšenih kod jezera Badovac, i da je imala informacije o njihovim aktivnostima,²¹ Ministar Hyseni je dan kasnije umanjio opasnost od terorizma, navodeći da Kosovske institucije ne poseduju nikakve verodostojne informacije u vezi sa nekom opasnošću od terorističkih napada²².

Ove su različite procene nivoa pretnji i opasnosti od terorizma, takođe posledica neadekvatnog upravljanja sektora bezbednosti u zemlji i nedostataka u pravnom okviru u oblasti bezbednosti. Uprkos suočavanjima sa pretnjama i očiglednim opasnostima od terorizma, Odbor Bezbednosti Kosova, koji je po zakonu dužan da svoje sastanke održava najmanje jednom u tri meseca²³, nije imao nikakav sastanak od meseca marta 2015. godine.

---

¹⁸ KTV:Večernje vesti, 21. juli 2015,
<http://www.kohavision.tv/video/lajmet/9849/>, (pristup, 21. jula 2015).

¹⁹ KTV:Večernje vesti, 22. juli 2015,
<http://www.kohavision.tv/video/lajmet/9853/>, (pristup, 22. juli 2015).

²⁰ KTV:Rubikon: Strah od terorizma / uticaj stranih zemalja, 23. juli 2015,
<http://www.kohavision.tv/video/rubikon/9860/>, (pristup, 23. juli 2015).

²¹ Ibid.

²² Gazetaexpress: Komitet Skender Hyseni, 25. juli 2015,
<http://www.gazetaexpress.com/komiteti/skender-hyseni-2070/>, (pristup, 25. juli 2015).

²³ Član 5, Zakon o Osnivanju Saveta Bezbednosti Kosova, 13. mart 2008,
<http://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2521>

Kosovo nema niti jedan pravni akt kojim bi odredilo nivo bezbednosnih pretnji i opasnosti, niti autoritet koji bi taj nivo definirao, niti odnose sa javnošću. Takođe, Kosovo nema neki pravni akt koji definiše postupak proglašenja organizacija kao terorističkih, i, sem toga, nije definirala nikakvu kritičnu infrastrukturu koja bi morala biti štićena u slučaju bezbednosnih pretnji i opasnosti. Nije rečeno da će informisanje građana o stepenu opasnosti od terorističkih napada, neminovno izazvati paniku, ono, naprotiv, može imati pozitivan uticaj na njihovu saradnju u cilju pravovremenog sprečavanja i otkrivanja takvih dela.

Ključni dokument koji određuje smjernice i postupke za upravljanje vanrednim situacijama, uključujući ovde i incidente izazvane terorističkim aktima, je Integrisani Sistem Upravljanja Vanrednih Situacija i Plan Nacionalnog Reagovanja, koji je Vlada usvojila u 2010. godini. U njegovoj primeni ključnu ulogu ima Ministar i Ministarstvo Unutrašnjih Poslova. Međutim, njegova je primena u zastolu već 5 godina nakon usvajanja. Zakon za Agenciju Vanrednog Upravljanja, kao jedne od ključnih institucija za upravljanje vanrednim situacijama, je usvojen 27 februara 2014 godine²⁴; nakon toga, Pravilnik o Unutrašnjoj Organizaciji i Sistematizaciji Radnih Mesta Agencije je usvojen krajem 2014 godine²⁵; takođe, Pravilnik o Osnivanju, Sastavu i Radu Komisije za Imenovanje Generalnog Direktora i Zamjenike Direktora Agencije Vanrednog Upravljanja je usvojen početkom 2015 godine.²⁶ Uprkos svemu ovome, ova Agencija još uvek nije funkcionalna.

Takođe, u junu 2012. godine, Vlada Republike Kosova je usvojila Nacionalnu Strategiju protiv Terorizma²⁷, koja, između ostalog, predviđa i stvaranje funkcije Nacionalnog Koordinatora Protiv Terorizma, koji će biti odgovoran za koordinaciju, praćenje i izveštavanje o implementaciji politika, aktivnosti i akcija u borbi protiv terorizma. Predviđeno je da će ovu pomoći Sekretarijat Nacionalnog Koordinatora za Borbu Protiv Terorizma, koji će biti nadležen da prikuplja informacije i podatke od drugih institucija, kako bi se one analizirale i procenile, kao i da priprema

---

24 Zakon za Agenciju o upravljanju vanrednim situacijama,
http://www.mpb-ks.org/repository/docs/LIGJI_NR_04-L-230_PER_AJENCINE_E_MENAXHIMIT_EMERGJENT.pdf

25 Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Agencije za upravljanje vanrednim situacijama,
[http://www.mpb-ks.org/repository/docs/RREGULLORE_\(MPB\)_NR_04_2014_PER_ORGANIZIMIN_E_BRENDSHEM_DHE_SISTEMATIZ....pdf](http://www.mpb-ks.org/repository/docs/RREGULLORE_(MPB)_NR_04_2014_PER_ORGANIZIMIN_E_BRENDSHEM_DHE_SISTEMATIZ....pdf)

26 Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Agencije za upravljanje vanrednim situacijama,
[http://www.mpb-ks.org/repository/docs/RREGULLORE_\(MPB\)_NR_04_2014_PER_ORGANIZIMIN_E_BRENDSHEM_DHE_SISTEMATIZ....pdf](http://www.mpb-ks.org/repository/docs/RREGULLORE_(MPB)_NR_04_2014_PER_ORGANIZIMIN_E_BRENDSHEM_DHE_SISTEMATIZ....pdf)

27 Nacionalna strategija Republike Kosovo protiv terorizma, 2012-2017

http://www.mpb-ks.org/repository/docs/Strategy_for_Counter_Terrorism_2012-2017_alb.pdf, jun, 2012

analitičke izveštaje za Nacionalnog Koordinatora. Stvaranje ova dva veoma važna tela u borbi protiv terorizma još nije pokrenuto od strane Vlade, i ta činjenica je veoma važan pokazatelj institucionalnih slabosti Kosova u ovoj oblasti, kao i ozbiljnog zastoja u sprovođenju Nacionalne Strategije protiv Terorizma.

Parlamentarni nadzor

U tri sastanaka koje je Parlamentarna Komisija za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Kosovskih Bezbednosnih Snage održala u razdoblju od aprila do jula, izveštavali su najviši rukovodioci institucija Sektora Unutrašnjih Poslova.

Na sastanku 17. aprila 2015. godine o radu Policijskog Inspektorata, izveštavao je Izvršni Načelnik istog, g. Fitim Shishani²⁸. Nakon ovog izveštaja, Načelniku Shishaniju su tražene dodatne informacije na zahtev poslanika Antona Qunija, odnosno detaljne beleške u vezi sa zapošljavanjima u Inspektoratu tokom četvorogodišnjeg razdoblja, uključujući i transfere, pripreme osoblja, promovisanja u njihovim karijerama, preduzeti disciplinski postupci, kao i motivišući postupci. Međutim, na zahtev predsedavajućeg sastanka, poslanika Fadilj Demakua, zahtev poslanika Qunija je ostao da se raspravlja i odlučuje na narednom sastanku Komisije. Međutim, do kraja jula 2015. godine, ovaj predlog poslanika Qunija nije se raspravlja ni u jednom od narednih sastanaka Komisije.

Na sastanku od 18. maja 2015, Ministar Unutrašnjih Poslova, g. Skender Hyseni, i Generalni Direktor Kosovske Policije, g. Shpend Maxhuni, su izveštavali o događajima u Kumanovu²⁹. Na ovom sastanku, Ministar Hyseni je negirao da su on i Generalni Direktor Policije Maxhuni, primili izveštaj Kosovske Obaveštajne Agencije koji je objavljen u medijima, ali je poslanica Aida Dërguti, koja je ujedno i član Komisije za Nadzor Kosovske Obaveštajne Agencije, naglasila da su predstavnici OAK, na sastanku Komisije od 12. maja 2015, potvrdili da je izveštaj predat Predsednici i Premijeru. Povodom ovog slučaja, pokrenuto je pitanje podele ovog izveštaja sa Ministrom Unutrašnjih Poslova. Predsedavajući, g. Daut Haradinaj, je predložio zajednički sastanak ove dve

---

²⁸ Pogledati zapisnik Komisije datuma 17 april 2015,
http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2015_04_17_11_5891_al.pdf

²⁹ Pogledati zapisnik Komisije, datuam 18 maj 2015,
http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2015_05_18_10_5948_al.pdf

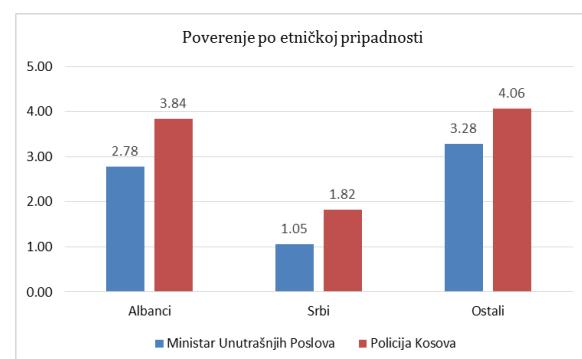
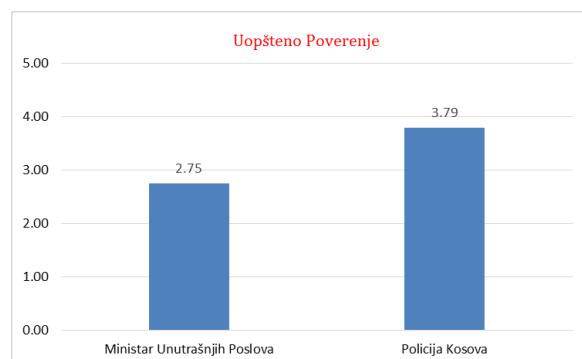
Komisije po ovom pitanju. Međutim, predlog za održavanje zajedničkog sastanka nikad nije ostvaren u nijednom od narednih sastanaka ovih Komisija.

Na sastanku 22. jula 2015. godine, izveštavao je Generalni Direktor Kosovske Policije, g. Shpend Maxhuni³⁰. Na ovom sastanku, Direktor Maxhuni je istakao da je Kosovo ugrožena od terorizma, da bi ona mogla biti meta terorističkih napada, ali da ona nije izvor terorizma. On je istakao, takođe, da nema mesta za paniku, i tom prilikom je izrazio zahvalnost građanima koji su izveštavali na otkrivanju slučaja Badovac.³¹ Kao i na gore navedenim analiziranim sastancima, i u ovom izveštavanju je izražena među-institucionalna konfuzija u procenama opasnosti od terorizma.

Poverenje građana u Ministarstvu Unutrašnjih Poslova i Kosovsku Policiju

Ispitanici su imali mogućnost da izraze njihovo poverenje u institucije i institucionalne rukovodioce brojevima od 1 do 5, gde broj 1 predstavlja najniži, a broj 5 najviši nivo poverenja.

Od ove dve institucije, uopšteno, građani najviše veruju Kosovskoj Policiji. Sa druge strane, Ministar Unutrašnjih Poslova uživa prosečno poverenje građana. Ovo je opšte poverenje koje je dobijeno od ispitanika na celoj teritoriji Republike Kosovo.

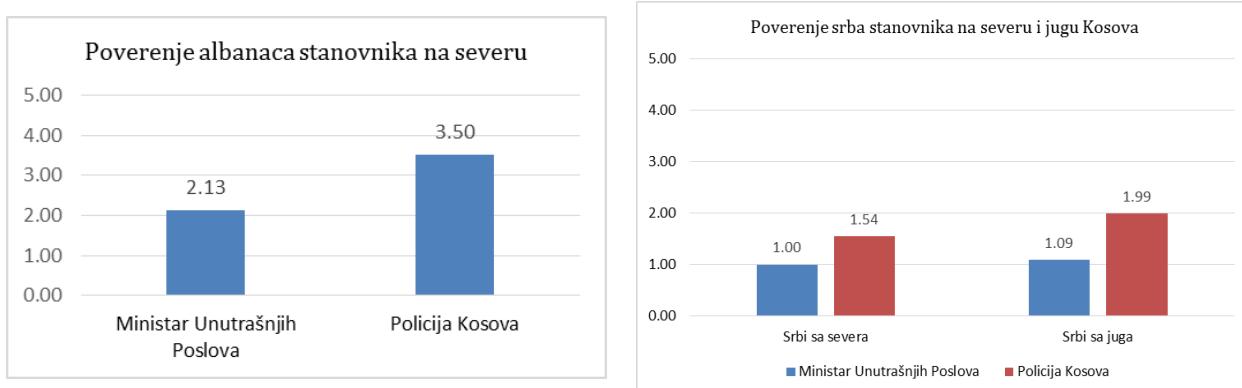

Na osnovu etničke pripadnosti, interesantno je da Kosovska Policija kod drugih nealbanskih i nesrpskih zajednica uživa više poverenja nego kod albanske zajednice. Isto važi i za poverenje u Ministra Unutrašnjih Poslova, koje je kod nealbanskih i nesrpskih zajednica veće nego kod albanske zajednice. Sa druge strane, srpska zajednica veruje malo više Policiji, a sasvim malo Ministru Unutrašnjih Poslova.

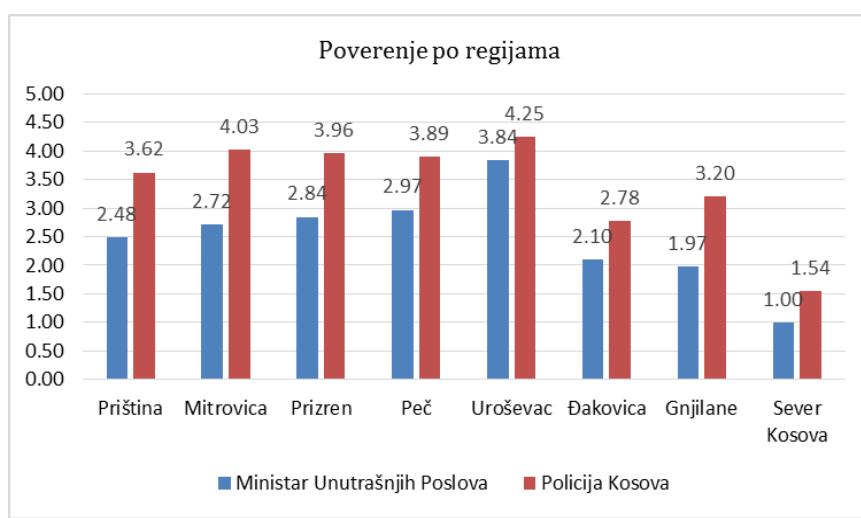
³⁰ Zapisnik sa ovog sastanka još nije objavljen na sajtu Skupštine Kosova.

³¹ KTV Vecenje vesti, 22 juli 2015 <http://www.kohavision.tv/video/lajmet/9853/>

Dok, kod Albanaca koji žive na severu, to jest u severnoj Mitrovici, najviši procenat poverenja uživa Kosovska Policija. Međutim, poverenje koji ovi imaju prema Ministru Unutrašnjih Poslova je ispod proseka.

Sa druge strane, što se tiče Srpske zajednice na severu i jugu Kosova, Kosovska Policija uživa najveće poverenje, kako na severu, tako i na jugu, kojom prilikom Srbi sa juga njoj veruju više nego oni na severu. Što se tiče Ministra Unutrašnjih Poslova, Srbi sa severa njemu ne veruju uopšte, dok mu Srbi sa juga veruju u veoma niskom procentu.

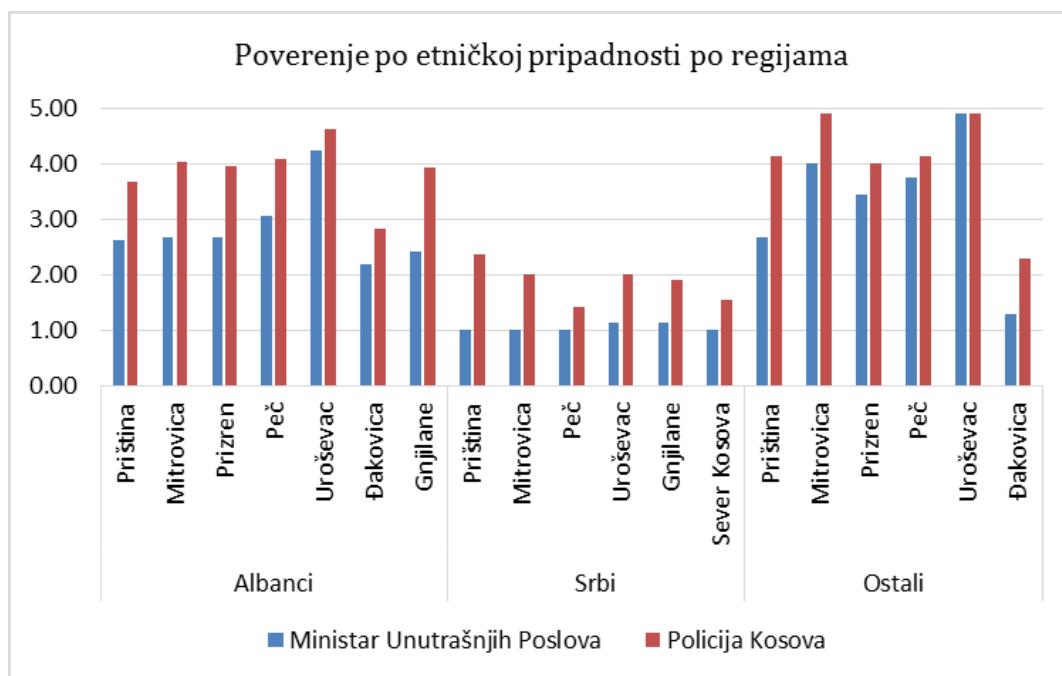

Što se tiče raspodele po regijama Republike Kosovo, ponovo, kod građana najviše poverenja uživa Kosovska Policije. Policija uživa najviše poverenje u Uroševcu i Mitrovici. Međutim, manje pouzdanosti ima u severnom delu Kosova, i,

nakon toga, u Đakovici, koja ima prosečno poverenje u Policiju. Takođe, i Ministar Unutrašnjih Poslova najviše poverenja uživa u regionu Uroševca, i, takodje, u Peći.. U međuvremenu, u Severnom regionu Kosova, Ministar Unutrašnjih Poslova uživa nisko poverenje, zatim u regionu Gnjilana, koji ima poverenje u veoma niskom procentu.

Međutim, ako pogledamo poverenje u Ministra Unutrašnjih Poslova i Kosovsku Policiju prema etničkoj pripadnosti i regionu, Kosovska Policijske uživa veće poverenje kod drugih nealbanskih i nesrpskih zajednica. Kod ostalih zajednica, Policija uživa maksimalno poverenje u regionu Mitrovice i Uroševca, a najmanji procenat poverenja ima u Đakovici. Kod Albanaca, Policija uživa veće poverenje u regionu Uroševca i Peči, a najniže u regionu Prištine. Što se tiče srpske zajednice, Policija uživa najveće poverenje u regionu Prištine, a najmanje u regionu Peči.

Takođe, Ministar Unutrašnjih Poslova uživa veće poverenje kod drugih nealbanskih i nesrpskih zajednica. Od ovih drugih zajednica, Ministru veruju najviše u regionu Mitrovice i Uroševca, i u regionu Đakovice najmanje. Sa druge strane, kod Albanaca, Ministru najviše veruju u regionu Uroševca, sledi region Peči, i najmanje u regionu Đakovice. Što se tiče srpske zajednice, poverenje prema Ministru Unutrašnjih Poslova je veoma nisko u svim regionima.

2. NADZOR SEKTORA SNAGA BEZBEDNOSTI

Uvod

Sektor Bezbednosnih Snaga Kosova su u razdoblju od aprila do jula 2015 dominirali dva značajna pitanja, proces transformacije Kosovskih Bezbednosnih Snaga (KBS) u Oružane Snage Kosova (OSK), i intervencija i rad Jedinice Ronioca Kosovskih Snaga Bezbednosti na reci Ibar u Mitrovici, u cilju sprovođenja aktivnosti traganja i spašavanja jedne nestale osobe.

Napori za transformaciju BSK u OSK ukazuju na nesposobnost vladajućih partnera, DPK i DSK, za upravljanje tim procesom, koji se odbija od strane Srpske Liste. S obzirom na protivljenje Srbije, kao i punu zavisnost Srpske Liste od stajališta Beograda, šanse za osnivanje OSK su minimalne.

Tretiranje intervencije Ronilačke Jedinice BSK na reci Ibar, u Mitrovici, ukazuje na probleme koji mogu da se pojave u budućnosti u vezi sa delovanjem BSK na severu Kosova, kao i u vezi sa podređenošću BSK prema civilnim vlastima u zemlji.

Proces transformacije BSK-a u Oružane Snage Kosova

Jedno veoma značajno pitanje koje je karakteriziralo ovaj sektor tokom razdoblja april - jul 2015, su bez sumnje bili napori za transformaciju BSK u OSK. Osim što je propušteno da se ovaj proces privede kraju tokom prošlog vladinog mandata (2010-2014), on je nastavio da sputa i tokom ovog mandata, i to uglavnom zbog neslaganja Srpske Liste, jer su za osnivanje Oružanih Snaga Kosova potrebne ustavne promene koje se ne mogu postići bez dve trećine glasova poslanika Skupštine Kosova, zajedno sa dve trećine glasova poslanika koji predstavljaju manjinske zajednice u Skupštini.

Tokom glasanja vladinog kabineta za odobrenje nacrta zakona za transformaciju KBS u OSK, u sastanku održanom 27 maja 2015, dva člana kabineta sa Srpske Liste su glasala protiv. Jedan od njih, je neglasanje sa nacrtom zakona povezao sa odsustvom bilo kakve rasprave o tome kako će srpska

zajednica biti predstavljena u OSK. Takođe, isto po negovom misljenju, zbog odsustva ove rasprave, Srpska Lista bi imala isti stav, čak i ako bi zakon bio donet u Skupštini na usvajanje.³²

Nakon toga su se pojavile medijske spekulacije da će Srpska Lista insistirati na formiranju Srpskog bataljona u okviru OSK, kao uslov za njegovo glasanje. Takva mogućnost je odbijena od strane ministra BSK-a, Haki Demolija, koji je naglasio da od njega niko nije zatražio nešto slično tome, i da se on nikako neće složiti sa takvim predlogom, bez obzira na to ko će biti predlagač³³. Takođe, bivši komandant KBS, general Kadri Kastrati, je upozorio da bi stvaranje posebne vojske za Srbe na severu obeležilo zaključnu podelu Kosova. Ovo bi čak bilo i pokazatelj početka unutrašnjeg rata između OSK i ove paralelne vojske.³⁴

Začudo, Nacrt-zakona za transformaciju BSK u OSK upućen je vladu od strane MBSK, bez donošenja odgovarajućih ustavnih promena u Skupštini Kosova, koji bi omogućili stvaranje OSK. Nacrt amandmana Ustava za stvaranje OSK upućen je za obrađivanje Komisiji za Zakonodavstvo u Skupštini Kosova 10 jula 2015. Sa sedam glasova za i dva protiv, članovi Komisije su usvojili ove amandmane, i sada je ostalo da Skupština Kosova odlučuje o dalnjem postupku u plenarnoj sednici za glasanje.³⁵

Usvajanje Nacrt-zakona za OSK u Vladi Kosova, bez prethodnog usvajanja neophodnih ustavnih promena za njeno osnivanje, dovodi u veliku sumnju zakonitost postupka oko ovog Nacrta-zakona u Vladi, jer za to nije postojao ustavni osnov.

Sa druge strane, poslanici nesrpskih manjinskih zajednica, odnosno poslanička parlamentarna grupa 6+ u Skupštini Kosova, su izrazili spremnost da pomognu proces transformacije BSK u Oružane Snage Kosova. S tim u vezi, dva predstavnika turske zajednice ove skupštinske grupe, su imali sastanak sa Generalnim Sekretarom Ministarstva Bezbednosnih Snaga Kosova. U ovom sastanku raspravljen je procesu transformacije BSK u Oružane Snage, kao i planovi za pripremu ovog

---

³² Telegraf. Srpska Lista glasala protiv transformacije BSK-a u OSK, <http://www.teleografi.com/lajme/lista-serbe-voton-kunder-transformimit-te-fsk-se-ne-fak-2-64152.html>, 27.05.2015.

³³ Telegraf. Srpska Lista glasala protiv transformacije BSK-a u OSK, [http://www.telegraifi.com/lajme/lista-serbe-voton-kunder-transformimit-te-fsk-se-ne-fak-2-64152.html](http://www.teleografi.com/lajme/lista-serbe-voton-kunder-transformimit-te-fsk-se-ne-fak-2-64152.html), 27.05.2015.

³⁴ Telegraf. Srpska Lista glasala protiv transformacije BSK-a u OSK, [http://www.telegraifi.com/lajme/lista-serbe-voton-kunder-transformimit-te-fsk-se-ne-fak-2-64152.html](http://www.teleografi.com/lajme/lista-serbe-voton-kunder-transformimit-te-fsk-se-ne-fak-2-64152.html), 27.05.2015.

³⁵ Koha.net. Republika u vezi sa OSK deli poslanike Komisije o zakonima, <http://koha.net/?id=27&l=65916>, 10 jul 2015.

procesa. Ovi poslanici sa redova parlamentarne grupe 6+ su takođe bili upoznati sa planiranjem koje je izrađeno za prelazak u Ministarstvu Odbrane i na Oružane Snage Kosova.³⁶

Osim toga, na sastanku Komisije za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Bezbednosnih Snaga Kosova, održanom 22 aprila 2015, predstavnik parlamentarne Grupe 6+ je izrazio stav ove Grupe da glasa u korist zakona za transformaciju BSK u vojsku nakon donošenja u Skupštini za glasanje. Međutim, predstavnik Grupe 6+ je skrenuo pažnju na predstavljanje članova ove zajednice, ističući da ima velikih problema u predstavljanju, jer podaci godišnjeg izveštaja BSK se ne podudaraju sa podacima koje ima ova zajednica.³⁷

Međutim, transformacija BSK u OSK ostaje blokirana, jer nema nikakvih pokazatelja da će poslanici Srpske Liste u Skupštini Kosova glasati za tako nešto, barem ne dok se ovo vitalno pitanje za bezbednost Kosova ne pretvorи u jedno političko cenkanje sa Beogradom.

Operacija BSK na severnom delu zemlje i podređenost prema civilnim vlastima

Nakon preuzimanja zadatka Glavnog Komandanta Bezbednosnih Snaga Kosova, general Rrahman Rama, je učestvovao na uvodnom sastanku sa Komisijom za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Snaga Bezbednosti Kosova. Između ostalog, Komandant BSK je izjavio da su ove Snage imale dva zahteva za traganje-spašavanje, od kojih je jedan bio zahtev za traganje-spašavanje jednog maloletnika za koga se sumnjalo da je pao u reci Ibar.³⁸

Intervencija BSK na Ibru je izvršena samo nakon ovlašćenja jedinice BSK-a od strane komandanta KFOR-a za izvršenje operacije. Odobrenje ovlašćenja je bilo zasnovano na službenom zahtevu od strane Kosovske Policije, odnosno Regionalnog Šefa za operaciju na severu, putem Ministarstva Unutrašnjih Poslova, na osnovu zahteva tužioca predmeta.³⁹ Ova procedura je povezana sa

---

³⁶ MBSK. Generalni Sekretar Shkëlzen Sylaj primio poslanike parlamentarne grupe Šest plus http://www.mksf-ks.org/?page=1,24,1353#Vaog6_mqkko, Priština, 04 jun 2015.

³⁷ MBSK. Generalni Sekretar Shkëlzen Sylaj primio poslanike parlamentarne grupe Šest plus http://www.mksf-ks.org/?page=1,24,1353#Vaog6_mqkko, Priština, 04. jun 2015.

³⁸ Komisija za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Bezbednosnih Snaga Kosova. Sastanak br. 13, Priština, 22.04.2015, u 12:00 časova.

³⁹ KFOR KSF DIVING UNIT TO OPERATE IN MITROVICA MUNICIPALITY
<http://www.aco.nato.int/kfor/news-room/press-releases/ksf-diving-unit-to-operate-in-mitrovica-municipality--.aspx>, 11th April 2015.

jednostranim obavezama Vlade Kosova, prilikom procesa pregovaranja u Brukselu, o prvenstvu KFOR-a za bezbednost na severu zemlje.

Što se tiče izvršavanja ovih vrsta operacija BSK-a na severu Kosova, zvaničnici NATO-a su jasno stavili do znanja da je Kosovo preuzele odgovornost da neće rasporediti trupe BSK-a na severu Kosova bez prethodne dozvole NATO-a. Oni su rekli da je u okviru sporazuma između Prištine i Beograda, uz podršku EZ, u aprilu 2013, Pristina zvanično prihvatiла obavezu da ne raspoređuje trupe BSK na severu bez dozvole KFOR-a. Takođe, ova kancelarija je demantovala izjave srpskih zvaničnika da postoji sporazum između NATO i Srbije da BSK, i, u budućnosti, Oružanih Snaga Kosova, nemaju pravo da budu raspoređeni na severnim opštinama.⁴⁰ Isto tako, premijer Kosova, Isa Mustafa, u jednoj izjavi za medije 1. aprila, 2015. godine, je naglasio da NATO nije protiv toga da Kosovo osnuje Oružane Snage, i potvrdio je da postoji usklađenost sa Severno-Atlantskim Savezom da se na severu zemlje ne ide bez dogovora sa njima.⁴¹

Sa druge strane, u suprotnošću sa ovim izjavama Premijera Kosova i zvaničnika NATO-a, komandant Kosovskih Bezbednosnih Snaga Kosova, general Rrahman Rama, u aprilu 2015. godine je izjavio da BSK ne uzimaja dozvolu od NATO-a da bi išle na sever zemlje, jer, prema njegovim rečima, Vojska Kosova će delovati tamo gdje se ukaže potreba.⁴² "Mi se ne namećemo ni na severu, niti na jugu, ni na istoku, niti na zapadu. Zbog toga želio da razjasnim da u zavisnosti od potreba građana i potreba države Kosovo, mi ćemo delovati. Mi ne uzimamo dozvolu od bilo koga", izjavio je on. Ova izjava Generala Rrahmana Rame dovodi u znak pitanja podređenost BSK prema civilnim vlastima zemlje, odnosno Premijeru Kosova, i na taj način, ističe jednu duboku deformaciju u demokratskom upravljanju bezbednosnog sektora Kosova.

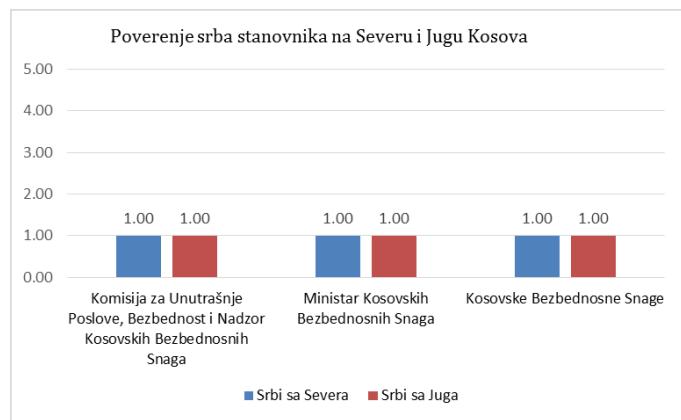
---

⁴⁰ Telegrafi. NATO: Kosovo je privatilo, BSKnë na severu samo uz dozvolu KFOR-a. <http://www.telegrafi.com/lajme/nato-kosova-ka-pranuar-fsk-ne-veri-vec-me-lejen-e-kfor-it-2-62424.html>, 24.04.2015.

⁴¹ Mustafa: BSK može preci na sever samo uz dozvolu NATO. <http://live.kallxo.com/sq/MTL/Mustafa-FAK-u-Mund-te-Kaloje-ne-Veri-Vetem-me-Lejen-e-NATO-s-5803>, 01. april. 2015.

⁴² General Rama: KBS nema potrebe da traži dozvolu da ide ka severu, <http://www.telegrafi.com/lajme/gjeneral-rama-fsk-s-ka-nevoje-te-kerkaje-leje-per-te-shkuar-ne-veri-2-61296.html>, 4.04.2015.

Parlamentarni Nadzor

Tokom perioda monitorisanja, april-juli 2015, održano je ukupno pet sastanaka u Parlamentarnoj Komisiji za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Bezbednosnih Snaga Kosova. U vezi BSK ističe se sastanak datuma 22. april 2015., u kojem su prisustvovali i predstavnici BSK-a.⁴³

U ovom sastanku, koji je imao samo jednu tačku dnevnog reda, i to sastanak sa komandantom Bezbednosnih Snaga Kosova, poslanik Anton Quni je pokrenuo pitanje u vezi diskusije o sporazumu između prethodne Vlade Kosova i NATO u vezi dozvole za angažovanje oružanih snaga na severu zemlje, naime diskusija ove teme između zvaničnika NATO i BSK, uključujući i primenu u praksi, procedure donošenja odluka, procedure angažovanja, zahteva i saradnje. Na prvo pitanje poslanika Qunija, Komandant Rama je odgovorio da ne postoji ništa zvanično od strane NATO-a, dodajući da BSK jeste na severu Kosova – ne navodeći pri tome na kojem je mestu, da li postoji saradnja sa KFOR-om i dvojicom predsednika opština [Južna i Severna Mitrovica], sa EULEX-om i Kosovskom Policijom. Međutim, davanje odobrenja od strane KFOR-a za operaciju traganja i spašavanja od strane BSK-a, 11. aprila 2015, ukazuje upravo na suprotno, naime na postojanje procedura za operacije na severu zemlje, i stavlja u veliku sumnju izjavu Komandanta Rame da su BSK-a na severu zemlje.

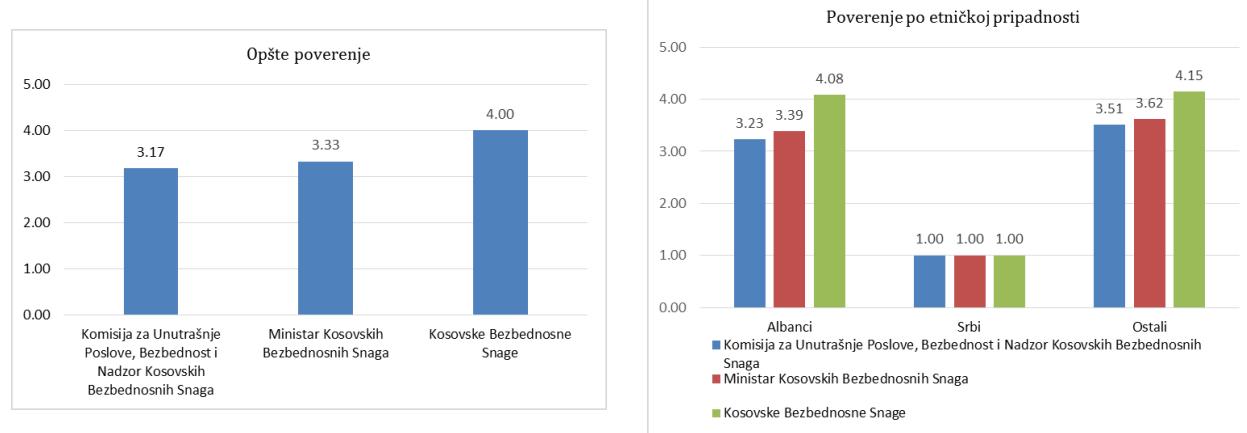
Zbog tog razloga, potrebno je da Ministar BSK-a bude pozvan na saslušanje kod Komisije, kako bi se razjasnila pitanja podređenosti Komandanta BSK-a prema civilnim vlastima, odnosno prema Premijeru Kosova, kao i njegove problematične izjave u vezi prisustva BSK na severu, koje podrazumevaju nepostojanje procedura za uzimanje ovlašćenja od KFOR-a za izvršavanje operacija u ovom delu zemlje.

⁴³ Videti zapisnik sa sastanka Komisije:

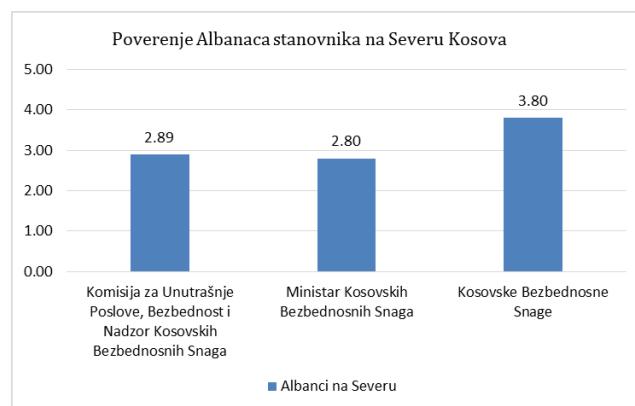
http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2015_04_22_12_5904_al.pdf

Poverenja građana u Bezbednosne Snage Kosova, Ministra Bezbednosnih Snaga, i u Parlamentarnu Komisiju za Bezbednost, Unutrašnje Poslove i Nadzor Bezbednosnih Snaga

Uopšteno, od ove tri institucije, građani Kosova najviše veruju Bezbednosnim Snagama Kosova. Ministar Bezbednosnih Snaga uživa do jedne mere poverenje građana, koja je otprilike jednaka i za Parlamentarnu Komisiju za Bezbednost, Unutrašnje Poslove i Nadzor Bezbednosnih Snaga Kosova (PKBUPNBSK).

Po etničkoj pripadnosti, BSK uživaju najveće poverenje među Albancima i nesrpskim zajednicama. PKBUPNBSK i Ministar BSK uživaju poverenje donekle kod Albanaca i nesrpskih zajednica. Sa druge strane, srpska zajednica nema poverenja ni u jednu od ove tri institucije.

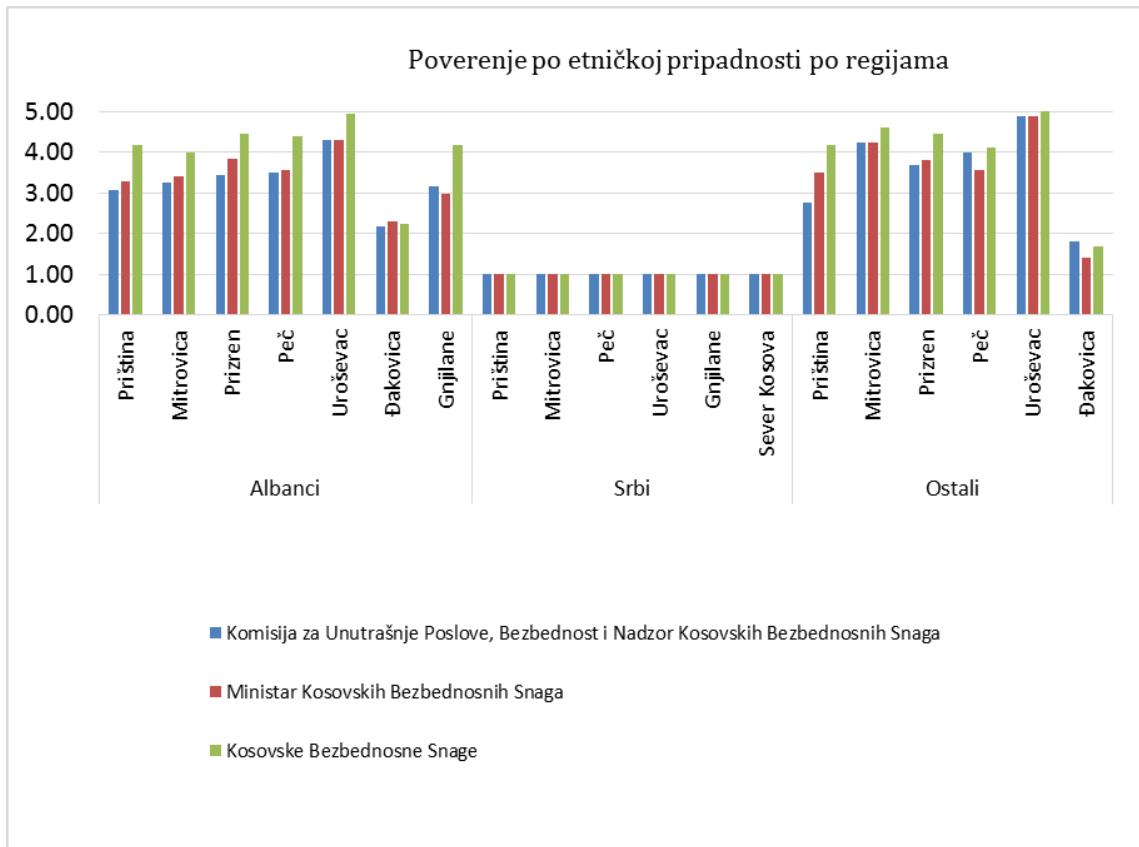

Albanci koji žive na severu zemlje najviše veruju BSK, ali je ovde vrednost prosečnog poverenja ispod poverenja Albanaca koji žive na drugim delovima teritorije Kosova. Isto tako, Albanci koji žive na severu imaju niže poverenje za Ministra BSK i PKBUPNBSK.

Srbi na severu i jugu nemaju neke razlike što se tiče poverenja u ove tri institucije Kosova. Srbi sa ova dva dela nemaju uopšte poverenja niti u Ministra Bezbednosnih Snaga Kosova, niti u PKBUPNBSK, niti u Bezbednosne Snage Kosova.

Po regijama, ove tri institucije uživaju najveće povjerenje u Prizrenu i Uroševcu. Od ove tri institucije, BSK su one koje zauzimaju prvo mesto u pogledu poverenja. Sem stanovnika sa severa, koji ovim institucijama ne veruju uopšte, veoma nizak nivo poverenja prema istima su izrazili i stanovnici Đakovice. Isto tako, nivo poverenja jeste nizak i u opštini Gnjlane.

Po zajednicama i regijama, Albanci i nesrpske zajednice koji žive u Uroševcu imaju najviše povjerenja u BSK-a i na dva druge bezbednosne institucije.

3. NADZOR SEKTORA OBAVEŠTANJE SLUŽBE

Uvod

Tokom razdoblja april-juli 2015, javno pitanje koje je dominiralo razvoje na sektoru obaveštenja je bilo pitanje oružanog sukoba u Kumanovo, 9 maja 2015, u kojem je jedan broj državljana Kosova bio ubijen, a mnogi ostali su bili uhapšeni.

Prema izveštajima medija, Obaveštajna Agencija Kosova (OAK) je početkom 2015 godine pripremila klasifikovani izveštaj o mogućim nezakonitim aktivnostima pojedinih građana Kosova u Makedoniji, a prema izjavama predsednika skupštinskog Odbora za obaveštajnu službu, g. Haxhi Shale, Predsedništvo, Kancelarija Premijera, Ministarstvo Unutrašnjih Poslova, Kosovska Policija, članovi komisije, kao i ostali bezbednosni mehanizmi, su bili obavešteni o mogućošću dešavanja događaja koji su usledili u Kumanovu. Međutim, ove tvrdnje su vrlo brzo nakon toga bile odbačene od strane Premijera i Ministra Unutrašnjih Poslova.

Oružani sukob u Kumanovu je javnosti ukazala ozbiljne nedostatke u odgovoru kosovskih institucija, među kojima slabu među-institucionalnu komunikaciju, nedostatak odgovornosti i nedostatak odgovarajuće saradnje među nadležnim institucijama nadležnim za pitanja nacionalne bezbednosti.

Sporni izveštaj OAK koji je upozorio na oružani sukob u Makedoniji

U oružanom sukobu u Kumanovu je poginulo 18 ljudi, od kojih 8 policajaca i 10 pripadnika oružane grupe, među kojima je, prema makedonskom javnom tužilaštvu, bilo devet državljanina Kosova⁴⁴ i jedan državljanin Makedonije.⁴⁵ Takođe, kao pripadnici naoružane grupe, uhapšena je 21 državljanina Kosova.⁴⁶ Ovaj sukob, koji je imao negativan uticaj na bilateralne odnose između Prištine i Skoplja i

---

⁴⁴ Ovo je lista poginulih na sukobu u Kumanovu, Telegrafi.com, datum 23 maj 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/kjo-eshte-lista-zvrtare-e-te-vrareve-ne-konfliktin-e-kumanoves-2-63854.html> (pristup, 26 maj 2015).

⁴⁵ Zašto je promenjen broj poginulih u Kumanovu?, evropaelire.com, datum 30 juli 2015, <http://www.evropaelire.org/content/article/27029060.html> (pristup 30 juli 2015).

⁴⁶ Sa Kosova, 9 poginulih lica i 21 uhapšenih u Kumanovu, telegrafi.com, datum 18 maj 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/nga-kosova-9-persona-te-vrare-dhe-21-te-arrestuar-ne-kumanove-2-63646.html> (pristup, 20 maj 2015).

na regionalnu bezbednost, je izazvao veliku medijsku reakciju, i, takođe, je prouzrokovao i brojne debate na Kosovu .

Odmah nakon početka oružanog sukoba, Predsednik Parlamentarne Komisije za Nadzor Obaveštajne Agencije Kosova (PKNOAK), g. Haxhi Shala, je naglasio u jednom saopštenju da je već u mesecu februaru – dakle, tri meseca pre samog događaja – Obaveštajna Agencija Kosova (OAK), preko jednog poverljivog izveštaja, obavestila Predsednicu Kosova, Atifete Jahjagu, Premijera Kosova, Isa Mustafu, kao i druge bezbednosne mehanizmim, za mogućnost da neki državljanii Kosova pokušaju da destabilizuju Makedoniju.⁴⁷ U svojoj izjavi, Shala je stavio do znanja da ovaj poverljiv izveštaj nije dostavljen članovima Komisije u pisanoj formi, ali da su oni o njemu usmeno obavešteni od zvaničnika OAK.⁴⁸ Poverljiv izveštaj, čiji su delovi objavljeni od strane "Koha Ditore", opisuje nestabilnu situaciju u Makedoniji, i daje moguće scenarije inskeniranja nekog terorističkog dela u kojima će glavni protagonisti biti neki Albanci sa Kosova.⁴⁹ Ovim je postalo potpuno jasno da bezbednosne institucije na Kosovu, i uprkos blagovremenu informisanju od strane OAK,⁵⁰ nisu uspele da deluju na vreme i na koordinirani način da bi se izbegao sukob u Kumanovo.

Međutim, ubrzo, izjava Predsednika PKNOAK je bila odbačena od strane Premijera Kosova. Premijer Mustafa je naglasio da "ukoliko bi [Premijer Republike Kosova] imao takve informacije, ne samo da bi hitno zatražio od bezbednosnih institucija da preduzmu sve preventivne mere, nego bi se jedan takav zahtev uputio i vlastima Republike Makedonije, kako bi se sprečio gubitak ljudskih života i oštećenje imovine".⁵¹ Ovu izjavu Predsednika PKNOAK je takođe negirao i Ministar Unutrašnjih Poslova, Skender Hyseni, koji je naglasio da "[Policija i Ministarstvo Unutrašnjih

---

⁴⁷ OAK je obavestila institucije da se priprema inskeniranja nereda u Makedoniji , telegrafi.com, datum 12. maj 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/aki-kishte-informuar-institucionet-se-po-pergatitej-inskenim-i-trazirave-ne-maqedoni-2-63351.html> (pristup, 14 maj 2015).

⁴⁸ Potverđeno da je Kosovo bilo informisano za incidente u Makedoniji, telegrafi.com, datum 14. maj 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/konfirmohet-se-kosova-kishte-dijeni-per-incidentet-ne-maqedoni-video-2-63467.html> (pristup 14. maj 2015).

⁴⁹ OAK je informisala institucije Kosova za inskeniranje nereda u Makedoniji, koha.net, datum 12. maj 2015, <http://koha.net/index-28.11.2014.php?id=27&l=57148> (pristup, 13. maj 2015).

⁵⁰ "Kumanovo", Vlada krivi OAK i Policiju, OAK krivi Vladu i Predsedništvo, koha.net, datum 19. maj 2015, <http://koha.net/index-28.11.2014.php?id=27&l=58149> (pristup, 20 maj 2015).

⁵¹ Videti zapisnik sa sastanka Komisije:

http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2015_04_22_12_5904_al.pdf

Poslova] nisu dobili niti jednu informaciju od OAK.⁵² U međuvremenu, portparol Predsedništva, Arbër Vllahiu, se uzdržao, bilo od potvrđivanja, bilo od poricanja, navodeći da su "Ovo poverljive informacije, tako da ih ne možemo komentarisati."⁵³

Isto tako, na sastanku Parlamentarne Komisije za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Kosovskih Bezbednosnih Snaga, od 18 maja 2015, Potpredsednica Skupštine Kosova, gđ. Aida Dërguti, koja je istovremeno i član Komisije za NOAK, je naglasila da je odmah nakon događaja u Kumanovu, OAK ovoj Komisiji potvrdila da je 23 februara 2015. godine, "izveštaj o ovoj grupi dostavljen Premijeru i Predsednici, u skladu za zakonskom obavezom.⁵⁴ U podršci ovoj potvrdi je izašao i poslanik Demokratske Partije Kosova, Bekim Haxhiu, koji je priznao da su "kosovske institucije imale informacije o oružanoj grupi".⁵⁵

Objavljivanje poverljivog izveštaja u medijima

Objavljivanje poverljivog izveštaja OAK od februara 2015⁵⁶ na medijima, zajedno sa pratećim izjavama Predsednika PKNOAK g. Haxhi Shale, i poslanika Dërguti i Haxhiu, je uklonilo sumnje o postojanju ovog izveštaja. Međutim, prvo pitanje koje se ovde postavlja je kako je moguće da jedan poverljivi izveštaj, koji nije podnet čak ni članovima PKNOAK u pisanoj formi, pronašao put da se pojavi u medijima.

Jedno tako curenje informacija, pravni okvir Kosova kvalificuje kao krivično delo. Član 34 Zakona o Obaveštajnoj Agenciji Kosova predviđa da "otkrivanje poverljivih podataka OAK bilo kojem

---

⁵² OAK nije informisala MUP o Kumanovu, telegrafi.com, datum 18. maj 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/aki-s-e-informoi-mpb-ne-per-kumanoven-2-63620.html> (pristup, 19. maj 2015).

⁵³ Potvrđeno da je Kosovo bilo informisano o incidentima u Makedoniji, telegrafi.com, datum 14. maj 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/konfirmohet-se-kosova-kishte-dijeni-per-incidentet-ne-maqedoni-video-2-63467.html> (pristup, 14. maj 2015).

⁵⁴ Zapisnik sasatanka Komisije za Unutrašnje Poslove, Bezbednost i Nadzor Bezbednosnih snaga Kosova, str.7. http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2015_05_18_10_5948_al.pdf (pristup 27. maj 2015).

⁵⁵ Shala: Jahaja, Mustafa i Hyseni znali su po imenima i prezimena oružanu grupu Kumonava. <http://www.telegrafi.com/lajme/shala-jahaja-mustafa-e-hyseni-i-kane-njohur-me-emer-e-mbiemer-grupin-e-armatosur-te-kumanoves-2-63768.html> (pristup, 28. maj 2015).

⁵⁶ POVERLJIVO", se primenjuje za informacije, čije neovlašćeno objavljuvane može da šteti interesu bezbednosti Republike Kosovo. Vidi Zakon o Poverljivim Informacijama i Proveru Bezbednosti, Član 6, <http://aki-rks.org/RKS/2010-178-alb.pdf> (pristup, 3. april 2015).

pojedincu koji je neovlašćen da ih primi, predstavlja povredu Krivičnog Zakona, i da će učinilac biti predmet kazne navedene u relevantnim odredbama ovog Zakona.⁵⁷

Pošto je ovaj "sporni izveštaj" OAK, nominalno bilo potrebno dostaviti, u najmanju ruku, Predsedništvu, Kancelariji Premijera, Ministarstvu Unutrašnjih Poslova i Kosovskoj Policiji, ovde se nameće i drugo pitanje, i to, koji je pojedac iz ovih institucija napravio krivični prekršaj stavljući ovaj poverljivi izveštaj na dostup medijima, a ovo otvara put i za treće pitanje, o tome da li je do sada preduzeta neka istraga u vezi sa ovim procurenjem poverljivih informacija.

Međutim, dosadašnje odricanje prijema ovog izveštaja od strane Kabineta Premijera i Ministarstva Unutrašnjih Poslova, otežava otvaranje odgovarajuće istrage po ovom pitanju, jer u ovoj situaciji odgovornost za njegov medijski protok spada na OAK, koja autentičnost ovog izveštaja nije odricala, čak i nakon njegovog objavlјivanja u "Koha Ditore".

Osporeni izveštaj : Pravni okvir saradnje i koordinacije Vlada-OAK

Zakon o Obaveštajnoj Agenciji Kosova, između ostalog precizira saradnju i koordinaciju Obaveštajne Agencije Kosova i drugih relevantnih institucija, nadležnih za pitanja nacionalne bezbednosti.

Prvo, na osnovu ovlašćenja i zakonskih obaveza direktora OAK, utvrđenih članom 5.7 ovog Zakona, on Predsedniku i Premijeru Republike Kosovo pruža informacije u vezi sa bezbednošću, jeste odgovoran za prikupljanje, analizu, proizvodnju i distribuciju informacija, i omogućuje da će se ovo učiniti pravovremeno i na način koji će biti objektivan i nezavisan od političkih razloga. Dakle, prema ovoj odredbi zakona, direktor OAK je bio dužan da ovaj izveštaj pruži Predsednici i Premijeru Republike Kosovo. Naime, prva stvar koje se mora razjasniti, i Parlamentarnoj Komisiji za Bezbednost, i javnosti, je da li je Direktor OAK poslao pomenuti izveštaj ovim dvema institucijama ili ne?

---

⁵⁷ Zakon o Obaveštajnoj Agenciji Kosova, http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2008_03-L063_al.pdf (pristup, 5. april 2015).

Ukoliko OAK stvarno nije izvjestila izvještavanje i Predsjedništvo, da li bi trebalo da OAK daje odgovornost za neispunjerenje ove zakonske obaveze? I, sa druge strane, ukoliko je izveštaj podnešen ovim dvema institucijama, zašto onda nisu preduzete neophodne mere da se spreči oružani sukob u Kumanovu?

Takođe, na osnovu člana 5.7 istog Zakona, direktor OAK "pokreće i potpisuje memorandum o razumevanju i saradnji sa drugim institucijama i telima", a, sa druge strane, na osnovu člana 8.1, "saradnja između OAK-a i Policije Kosova, Ministarstva Unutrašnjih Poslova, kao i drugih javnih institucija bezbednosti, jeste od primarnog značaja". Dalje, kaže se da se "nakon imenovanja direktora OAK , potpisuje memorandum o saradnji, pomoći i međusobnoj koordinaciji aktivnosti između OAK-a i Kosovske Policije (KP), Ministarstva Unutrašnjih Poslova (MUP) i ostalih relevantnih vladinih institucija" kao i da "OAK i drugi organi i institucije na Kosovu su dužni da sarađuju i pomognu jedni drugima u obavljanju svojih dužnosti, i da usklađuju aktivnosti u okviru svojih nadležnosti, u skladu sa zakonima i propisima na snazi u pogledu zaštite izvora, metoda i drugih poverljivih informacija"⁵⁸, što zakonski podrazumeva postojanje ovih memoranduma o saradnji, koordinaciji i uzajamnoj pomoći između OAK, KP i MUP-a, a samim tim i indirektno podrazumeva i stavljanje spornog izveštaje na raspolaganje Ministru Unutrašnjih Poslova i Generalnom Direktoru Kosovske Policije. Prema ovome, ovo je druga stvar koju treba razjasniti, i PKNOAK, i javnom mnjenju. Pretpostavljajući postojanje memoranduma o saradnji između OAK-a i Kosovske Policije i Ministarstva Unutrašnjih Poslova, trebalo bi da se ispita istinitost podnošenja izveštaja OAK. Ukoliko su MUP i KP dobili izveštaj od OAK, onda treba tražiti, takođe, i odgovornost za ne reagovanje MUP i KP u sprečavanju oružanog sukoba u Kumanovu .

Pored toga, član 25.2 predviđa da "ako prilikom izvršavanja svojih funkcija, OAK utvrdi da postoji sumnja da je neka osoba ili telo izvršilo ili vrši krivično delo, ili da se sprema ili organizuje neko krivično delo koje je predmet krivičnog gonjenja, ona je dužna da obavesti Generalnog Direktora Kosovske Policije i nadležnog javnog tužioca."⁵⁹ Gledano iz ove perspektive, nakon otkrivanja ilegalnih aktivnosti državljana Kosova koji su se okončali oružanim sukobom u Kumanovu, OAK je morala obavestiti Generalnog Direktora Kosovske Policije i nadležnog javnog tužioca, ali ne nužno i Ministra Unutrašnjih Poslova. Shodno tome, poslednja stvar koja se treba razjasniti jeste da li je

---

⁵⁸ Zakon o Obaveštajnoj Agenciji Kosova, Član 8.3.

⁵⁹ Zakon o Obaveštajnoj Agenciji Kosova

podnošenje ovog izvještaja OAK bilo ograničeno samo na Generalnog Direktora KP i nadležnog javnog tužioca.

Međutim, nezavisno od rezultata neke eventualne istrage za razjašnjavanje gore navedenih pitanja, međusobne optužbe i kontradiktorne izjave između izvršnih institucija i PKNOAK, o informacijskoj i izveštavajućoj ispravnosti, podrazumevaju mogućnost ozbiljnih nedostataka u upravljanju sektora bezbednosti na Kosovu. Stoga, neophodno je da Premijer, Ministar Unutrašnjih Poslova, Generalni Direktor KP, i direktor OAK, budu pozvani na saslušanje od strane Komisije za Nadzor OAK da bi se ova pitanja razjasnila. Također, Premijer, na osnovu svojih zakonskih ovlašćenja treba da pokrene istragu o procurenu poverljivog izveštaja u Kosovskim medijima. Jer, protok ovih informacija će imati veoma negativan uticaj na verodostojnost Prištine u oblasti obaveštavanja. Kosovo se neće smatrati verodostojnim partnerom od strane ključnih međunarodnih partnera, i to će sasvim sigurno imati posledice i u borbi protiv trans-nacionalnih pretnji u zemlji.

Pored navedenih nedostataka, još važnije je nepozivanje Saveta bezbednosti Kosova od Premijera Mustafa, uprkos njegovom javnom izjavom da oružani sukob u Kumanovu je takođe uticao na bilateralne odnose između Kosova i Makedonije.⁶⁰ Isto tako, Predsednica Jahjaga, i većina stalnih članova Saveta, nisu videli opravdanim da od Premijera zatraže formalno sazvati takav sastanak⁶¹ gde bi se raspravljalo za nastalu situaciju, proceniti bezbednosnu situaciju u zemlji, kao i da omogući koordinisanju akcija među institucijama.⁶²

Parlamentarni Komisija za nadzor OAK

Od oružanog sukoba u Kumanovu, Parlamentarna Komisija za nadzor OAK se sastala samo dva puta,⁶³ i, štoviše, ako pogledamo dnevne redove ovih sastanaka, oružani sukob u Kumanovu nije nigde naveden kao tačka diskusije.⁶⁴

---

⁶⁰ Mustafa: Kumanovo je uticalo na naše odnose sa Makedonijom, koha.net, datum 30 maj 2015, <http://koha.net/?id=27&l=59794> (pristup 30. maj 2015).

⁶¹ Zakon Br. 03/L-050 za Osnovanje Odbora Bezbednosti Kosova, član 5.4,

⁶² Intervju KIPRED-a sa visokim zvaničnikom Vlade Kosova, datum 24.07.2015.

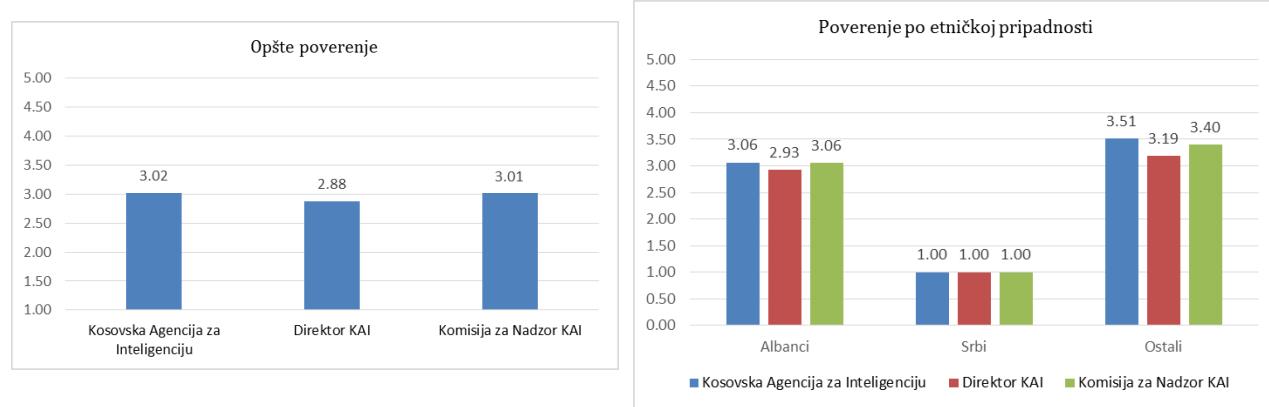
⁶³ Vidi: Sastanke PKNOAK, Skupština Republike KosovO, <http://www.kuvendikosoves.org/?cid=1,110,131> (pristup, 11. april 2015).

⁶⁴ Na sastanku ove komisije datuma 30 juni 2015; njeni članovi iz pozicije nisu prisustvovali ovom sastanku, i zbog nedostatka kvoruma izveštavanje je propalo, datum 30 juni 2015 <https://koha.net/?id=27&l=64442> (pristup, 30. juni 2015).

Pored toga, PKNOAK zaostaje i na polju transparentnosti, jer ne navodi nikakvu informaciju čak ni za slučajeve koji nisu neophodno poverljivi, ali koji su se raspravljali u njenim sastancima, kao, na primer, o realizaciji plana rada Komisije za prvo tromeseče 2015⁶⁵, razmatranje izazova Izveštaja o Progresu 2014, na onim njegovim delovima koji se nadovezuju sa poljem rada Komisije,⁶⁶ kao i razmatranje realizacije plana rada Komisije za prvo šestomeseče 2015 godine.⁶⁷

Poverenje građana Kosova u Obaveštajnoj Agenciji Kosova, u Direktora Obaveštajne Agencije Kosova i Parlamentarnu Komisiju za Nadzor Obaveštajne Agencije Kosova

KIPRED je sproveo istraživanje na terenu kako bi izmerio poverenje građana Republike Kosova u Obaveštajnu Agenciju Kosova, u Direktora Obaveštajne Agencije Kosova, i u Parlamentarnu Komisiju za Nadzor Obaveštajne Agencije Kosova.

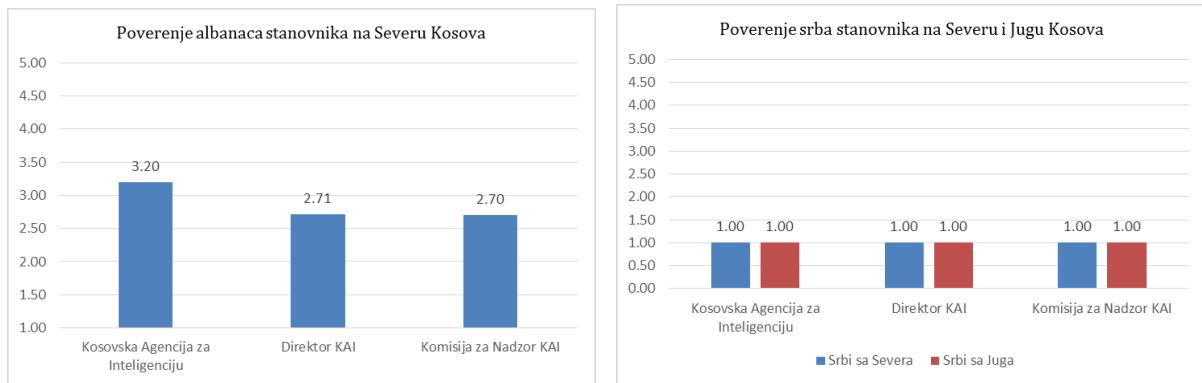

Ispitanici su imali priliku da izraze nivo poverenja prema institucijama i liderima institucija u brojevima, i to od broja jedan do broja pet, gde broj jedan izražava najniži nivo poverenja, dok broj pet najviši. Dobiveni rezultati su dati u nastavku:

⁶⁵ Videti: Dnevni red sastanka PKNOAK datuma 08.04. 2015 <http://www.kuvendikosoves.org/?cid=1,110,131> (pristup, 24. april 2015).

⁶⁶ Videti: Dnevni red sastanka PKNOAK datuma 22.04. 2015, <http://www.kuvendikosoves.org/?cid=1,110,131> (pristup, 24. april 2015).

⁶⁷ Dnevni red sastanka PKNOAK datuma 22.04.2015 <http://www.kuvendikosoves.org/?cid=1,110,131> (pristup, 24. april 2015).

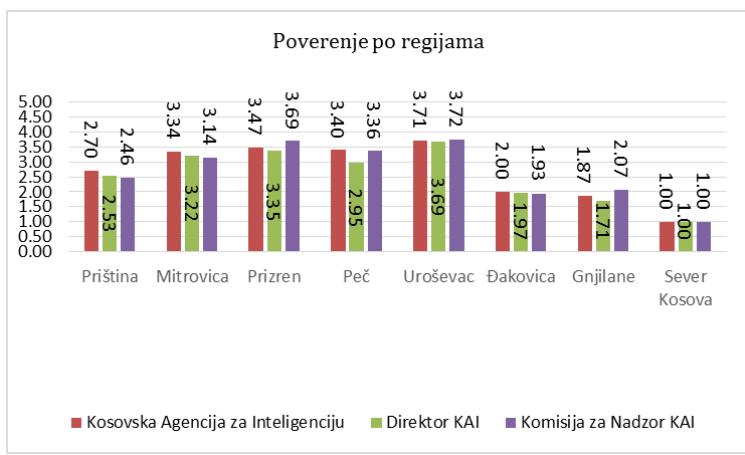
Što se tiče uopštenog poverenja građana Republike Kosova, Kosovska Obaveštajna Agencija uživa najveće poverenje ali sa vrlo malom razlikom od Parlamentarne Komisije za Nadzor OAK. Po pitanju poverenja građana, posljednji je Direktor Obaveštajne Agencije Kosova.

Ovo pitanje u vezi poverenja u ove dve institucije koje se bave obaveštajnom aktivnošću Kosova, kao i u Direktora OAK, postavljeno je pripadnicima etničkih zajednica na Kosovu, i ove najviše poverenja imaju među nealbanskim i nesrpskim zajednicama, i to posebno prema OAK. Nakon toga, albanska zajednica ima otprilike osrednje poverenje prema institucijama predstavljenim na tabeli, dok srpska zajednica ima minimalno poverenje.

Što se tiče albanaca koji žive na severu, oni imaju najviše poverenja prema OAK, dok poverenje prema Direktoru OAK i Parlamentarnu Komisiju za NOAK jeste ispod prosečne procene.

Među klasifikacijama ove provere javnog mnenja, takođe je urađeno merenje poverenja srba koji žive na jugu i severu Kosova. Njihovo poverenje prema OAK, Direktoru OAK-a i Parlamentarnoj Komisiji za NOAK je na najnižem nivou vrednovanja. Dakle, na sva tri postavljena pitanja, poverenje srpske zajednice je minimalno, bez obzira na kojoj teritoriji Kosova živi.

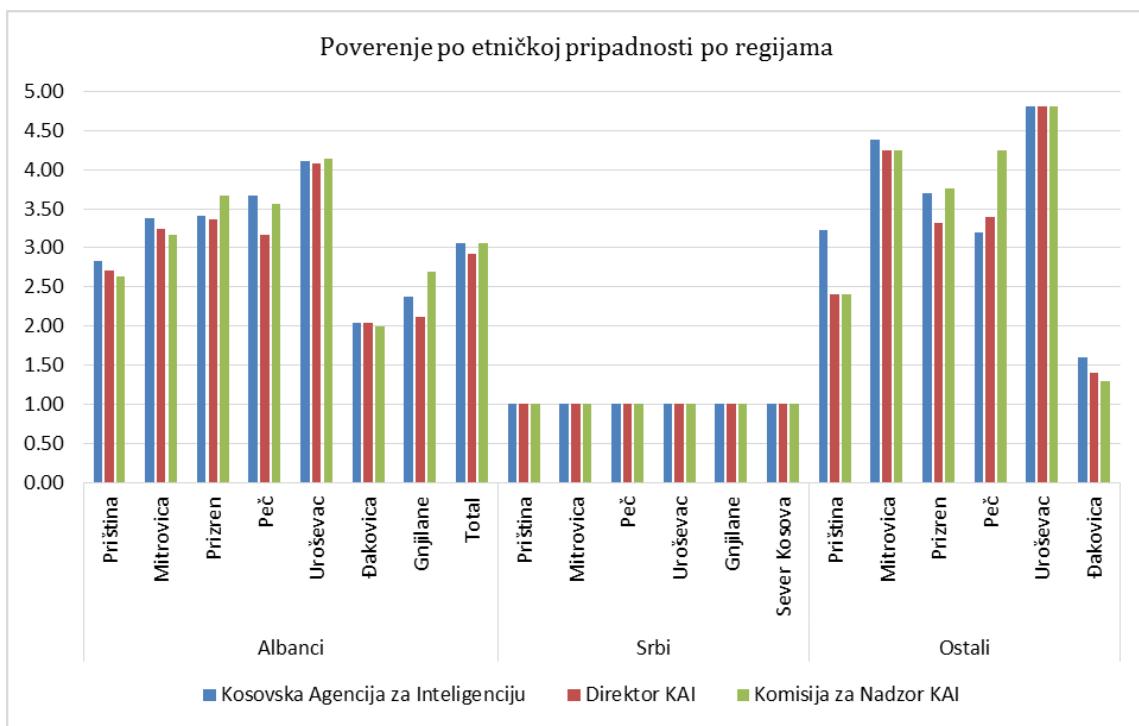
Što se tiče poverenja po regijama Kosova, uz minimalno poverenje izmereno na severu Kosova, Uroševac i Prizren su dali najveću procenu. Takođe, u poređenju sa drugim regionima na Kosovu, primećuje se procena ispod proseka poverenja u Đakovici i Gnjilanu, u kojima je prosečna procena ispod vrednosti 2.0.

U vezi sa poverenjem prema OAK, Direktoru OAK, i Parlamentarnoj Komisiji, na osnovu regionalnih i etničkih grupa Kosova, srpska zajednice Kosova, bez obzira na lokaciju, ima najmanje poverenja prema trima opcijama datim u anketi. Međutim, druge ne-većinske zajednice na Kosovu, u celini imaju više

poverenja prema institucijama, uporedno sa većinskom albanskim zajednicom u gotovo svim regionima (osim regiona Đakovice).

Kada pogledamo sve regije, najveće poverenja prema institucijama koje se bave obaveštajnom službom ima Uroševac (gotovo maksimalno), i to bez obzira na nacionalnost ispitanika. S druge strane, Đakovica je region koji bez obzira na nacionalnost, ima najniže poverenje u institucije koje su povezane sa obaveštajnom službom Kosova.

4. RASKRSNICA TRANSORMACIJE BEZBEDNOSNIH SNAGA NA ORUŽANE SNAGE KOSOVA: ŠTA DALJE

Uvod

Ovaj rad analizira politiku uspostavljanja Oružanih Snaga Kosova, izvodljivost sprovođenja mandata Oružanih Snaga u odnosu na rizike i pretnje bezbednosti regionalnog okruženja, i bavi se pristupom srpske zajednice na Kosovu i Srbije prema stvaranju OSK, kao i moguće puteve ka njenom osnivanju. Takođe, ovaj rad nanovo aktualizira jedan deo nalaza i preporuka prethodnog rada KIPRED-a, "Kosovo u kontekstu bezbednosti i sigurnosti Zapadnog Balkana", zbog njihove punovažnosti i u ovdašnjim okolnostima.

Kosovo kao nezavisna i suverena država ima potpuno pravo da ima svoje oružane snage. Prirodno pravo svih država na samoodbranu je jasno definisano u Članu 51 Povelje Ujedinjenih Nacija,⁶⁸ koji, kao takak, od ovog prava ne isključuje zemlje ne-članice. Isto tako, Povelja UN zabranjuje upotrebu između država oružanih snaga (član 2.4),⁶⁹ i eksplicitno štiti svaku državu od spoljnu upotrebu sile, bez obzira da li navedene države priznavaju jedna-drugu, i njihovo članstvo u UN (ovo važi za "svaku državu").⁷⁰ Na taj način, sa aspekta međunarodnog prava, ove su odredbe u potpunosti primenljive za sve zemlje u regionu, uključujući i Kosovo, uprkos činjenici da još uvek nije član UN.

Međutim, pravo Kosova na samoodbranu ostaje neostvareno zbog blokade transformacije Kosovskih Bezbednosnih Snaga (KBS) u Oružane Snage Kosova (OSK), koja je posledica suprotstavljanja Srpske Liste, pošto formalizacija ovoga procesa zahtijeva glasanje 2/3 predstavnika manjinskih zajednica u Skupštini u korist odgovarajućih ustavnih promjena, uključujući ovde i srpsku zajednicu. Na taj način, imajući u vidu da stavovi Srpske Liste u potpunosti zavise od Srbije, formalizacija transformacije BSK u OSK, u stvarnosti ostaje taoc spremnosti Beograda da ne nastavi sa dalnjim sprečavanjem ovoga procesa.

---

⁶⁸ Član 51 Povelje UN: "Ništa u ovoj Povelji ne umanjuje urođeno pravo na individualnu ili kolektivnu samoodbranu u slučaju oružanog napada protiv člana Ujedinjenih nacija, dok Savet bezbednosti ne preduzme mere potrebne za očuvanje međunarodnog mira i bezbednosti. O mera koje preduzmu članovi pri vršenju ovoga prava na samoodbranu biće odmah izvešten Savet bezbednosti i one neće ni na koji način da dovedu u pitanje ovlašćenja i odgovornost Saveta bezbednosti da po ovoj Povelji preduzme u svako doba takvu akciju ako je smatra nužnom radi održanja ili vaspostavljanja međunarodnog mira i bezbednosti.."

⁶⁹ Član 2(4): "Svi članovi će se uzdržavati u svojim međunarodnim odnosima od pretnje ili upotrebe sile protiv teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti **svake države**, ili od svakog drugog načina koji nije u skladu sa ciljevima Ujedinjenih Nacija."

⁷⁰ Za dalja objašnjenja videti: Dr. René Värk: The Legal Framework of the Use of Armed Force Revisited, Baltic Security & Defence Review. Vol. 15, Broj 1, 2013.

Zbog svega ovoga, proces transformacije Bezbednosnih Snaga u Oružane Snage Kosova je stigao do raskrsnice, i dalji koraci koji će biti preduzeti od strane Kosovskih institucija će biti od ključnog značaja za način na koji će ovaj proces biti zaključen i za posledice koje će imati.

Politika osnivanja Oružane Snage Kosova

Predlog za osnivanje Oružanih Snaga Kosova je rezultat Strateškog Pregleda Sektora Bezbednosti (SPSB) na Kosovu, koji je iniciran odlukom 09/67 Vlade Republike Kosova od 21. marta 2012 godine.⁷¹ Na osnovu ove odluke, SPSB-u su određeni sledeći ciljevi:

- Definisanje Strateških Ciljeva Kosova i Bezbednosnih i Odbrambenih Politika Republike Kosovo;
- Adekvatno definisanje Strateškog Bezbednosnog Okruženja, kao i potencijalnih bezbednosnih rizika i pretnji;
- Potpuna analiza aktualnih kapaciteta lokalnih bezbednosnih institucija;
- Određivanje kapaciteta koji će biti potrebni bezbednosnim institucijama u budućnosti;
- Davanje preporuka za izgradnju potrebnih kapaciteta/onih koji nedostaju, i raspuštanje onih koji nisu potrebni;
- Usvajanje nove Strategije za Nacionalnu Bezbednost Kosova;
- Promena pravnog okvira, na osnovu preporukama SPSB;
- Izgradnja bezbednosnih institucija, na osnovu preporuka SPSB i Nacionalne Strategije Bezbednosti.

Sa ovom odlukom je takođe imenovan i Upravni Odbor SPSB, i to u sledećem sastavu: Ministar Bezbednosti Snaga u svojstvu rukovodioca/predsedavajućeg, i, u svojstvu članova, Ministar Unutrašnjih Poslova, Ministar Spoljnih Poslova, Direktor Obaveštajne Agencije Kosova, Savetnik za Bezbednost Premijera, Sekretar Saveta za Bezbednost Kosova, Komandant Kosovskih Bezbednosnih Snaga, Generalni Direktor Kosovske Policije i Direktor Agencije za Upravljanje Vanrednim Situacijama. SPSB je trebao završiti svoj posao najkasnije do juna 2013. godine.

---

⁷¹ Vlada Republike Kosova, Odluka o davanju saglasnosti na inicijativu za Strateški Pregled Sektora Besbednosti, Priština, 21. mart 2015

Iniciranje SPSB je bilo nadovezano sa završetkom privremenih odredbi Ustava Kosova, odnosno sa zaključenjem petogodišnjeg razdoblja “nadgledane nezavisnosti,” kako je i bilo predviđeno sa Sveobuhvatnim Predlogom za Rešenje Statusa Kosova specijalnog izaslanika UN, Predsednika Ahtisaarija. Međunarodna Upravljačka Grupa za Kosovo je nadzor nezavisnosti Kosova formalno zaključila 10. septembra 2012.

Uprkos svemu, odluke o imenovanju Upravnog Odbora SPSB-a, i o njegovom predsedavanju od strane Ministra KBS-a, su u sukobu sa pravnim okvirom Kosova, koji mandat za predlaganje bezbednosnih politika i strategija daje Savetu Bezbednosti Kosova.⁷² Međutim, ukoliko se sastav Upravnog Odbora pogleda pažljivije, primećuje se da je on ograničeniji u poređenju sa sastavom Saveta Bezbednosti, pošto Premijer, Zamenici Premijera, Ministar Pravde i Ministar za Zajednice i Povratak nisu njegovi članovi. Takođe, za razliku od Saveta Bezbednosti, gde je učešće najmanje jednog ministra iz zajednice kosovskih srba obavezno,⁷³ u sastavu Upravnog Odbora nije predviđen niti jedan član ove zajednice. U suštini, svojom odlukom da odobri inicijativu za SPSB, Vlada je Kosova, van svakog pravnog okvira, preuzela na sebe nadležnosti Saveta Bezbednosti, isključujući, pri tom, predstavnike manjinskih zajednica iz ovoga procesa. Takođe, postavljanje Ministra KBS na čelu Upravnog Odbora SPSB, ukazuje na njegov osnovni cilj, naime, na politički prioritet transformacije Kosovskih Bezbednosnih Snaga u vojsku/oružane snage.

SPSB se razvijao paralelno sa dijalogom za normalizaciju odnosa Kosova i Srbije. Zbog ovog razloga, završetak rada SPSB se zakasnio za jednu godinu, to jest, Vlada Kosova je usvojila Analizu i Preporuke Strateškog Pregleda Sektora Bezbednosti tek 4. marta 2014. Međutim, prva je politička implikacija za sprovođenje SPSB bila postizanje prvog sporazuma za normalizaciju odnosa između Kosova i Srbije, 19 aprila 2014,⁷⁴ koji je, u krajnjoj liniji, bio omogućen samo kroz uključivanje NATO-a i davanja garancija Srbiji od strane Severno-Atlantskog Saveza i Vlade Kosova da KBS neće biti raspoređene u severnim opštinama Kosova.⁷⁵ Davanjem ovih garancija, Vlada Kosova je napravila ustupak u sprovođenju svojeg suvereniteta na severu zemlje, bez dobijanja garancija od strane Srbije da ona neće sprečavati stvaranje Oružanih Snaga Kosova, što je bio potez koji je

---

⁷² Zakon o Osnjivanju Odbora za Bezbednost Kosova, Br. 03/L-050, 13. mart 2008.

⁷³ Ibid., član 3.2

⁷⁴ <http://www.kryeministri->

ks.net/repository/docs/Analiza_e_Rishikimit_Strategjik_te_Sektorit_te_Sigurise_se_RKS_06032014.pdf

⁷⁵ Razgovor sa visokim zvaničnicima NATO-a, u Briselu, maj 2013

otvorio put za daljnja uslovljavanja od srpske strane za njihovo uspostavljanje. Također, zahtev za davanje ove garancije predstavlja jednu izuzetno snažnu potvrdu pristupa Beograda da položaj srpske zajednice na Kosovu promatra kao teritorijalno, a ne sustinško pitanje, imajući u vidu činjenicu da najveći deo ove zajednice ne živi na severu, nego u drugim delovima Kosova.

Datuma 11 marta 2014, Predsednik Skupštine Kosova je poslao Ustavnom Sudu odgovarajuće amandmane koje je predložila Vlada Kosova, za promene Ustava po preporukama SPSB, uključujući ovde i one koji se odnose na osnivanje OSK. Svojom odlukom od 31 marta 2014, Ustavni Sud je ocenio pozitivno predložene izmene.⁷⁶

Međutim, glasanje o ovim amandmanima u Skupštini Kosova je postalo talac uslovljavanja manjinskih zajedница, koje su, u zamenu za osnivanje OSK, tražile rezervisana mesta za još jedan mandat. Sem toga, čak i u ovom slučaju, glasanje srpskih poslanika nije bilo zagarantovano, jer su oni takođe jasno stavili do znanja javnosti da neće podržati formiranje OSK.⁷⁷

Davanje rezervisanih mesta manjinskim zajednicama za još jedan mandat, u zamenu za osnivanje Oružanih Snaga Kosova, je bilo podržano od strane Demokratske Partije Kosova, koja je tada predvodila vladu, ali je ono bilo odbijeno od opozicionih stranaka. Uprkos apelima upućenih Skupštini Kosova⁷⁸ od strane Vlade Kosova, poslanici nisu prihvatili da formiranje OSK glasaju u istom paketu sa rezervisanim mesta za manjinske zajednice. Nakon toga, 7 maja 2014, Skupština Kosova je bila raspuštena, i zemlja je otišla ka novim opštim izborima, ne završivši formalizaciju Oružanih Snaga Kosova.

Sa druge strane, NATO je prečutno, i uz otvorenu podršku SAD, dao zeleno svetlo za transformaciju KBS u OSK, međutim naglašavajući jasno da je za ovo potreban i glas za od strane

---

⁷⁶ Ustavni za tarsnformaciju BSK na OSK http://lajmi.net/kushtetuesja-pro-transformimit-te-fsk-ne-fak_59681.html

⁷⁷ Vidi n.p. izjavu g. Petar Miletića, bivšeg Podpredsednika Skupštine Kosova iz Srpske Zajednice, 28 april 2014, "Srbi neće podržati amandmane na Ustav Kosova", www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/399565/Srbi-nece-podrzati-amandmane-na-Ustav-Kosova

⁷⁸ Vlada traži od Skupštine osnivane OSK, GazetaExpress, 3. april 2014.

manjina.⁷⁹ Međutim, Srbija se oštro protivila osnivanju OSK, i ovo pitanje je njen Predsednik Nikolić pokrenuo i u Savetu Bezbednosti, na sastanku 27 maja 2014.⁸⁰

Ovim aktom Srbije je postalo potpuno jasno da će formalizacija osnivanja Oružanih Snaga Kosova preko potrebnih amandmana na Ustav biti gotovo nemoguća u sadašnjim okolnostima, jer da bi se to postiglo potrebne su 2/3 glasova manjinskih, zajednica uključujući i predstavnike srpske zajednice u Skupštini Kosova. Ovaj suprostavljujući odnos Beograda prema osnivanju OSK, je ubrzo formaliziran i u kosovskom odlučivanju, preko partnera Vladajuće Koalicije DPK-DZK, Srpske Liste, koja je stavila na znanje da preobražaj KBS u OSK nije prihvatljiv, i da ovo stajalište neće promeniti ni u kakvim okolnostima.⁸¹

Uprkos ovog stava Srpske Liste, Vlada Kosova je 27 maja 2015 godine poslala Skupštini amandmane za ustavne promene o osnivanju Oružanih Snaga Kosova.⁸² Međutim, protiv ovih amandmana su glasala dva pripadnika Srpske Liste u Vladi.⁸³ Na sednici Vlade Kosova, zamjenik Premijera iz redova srpske zajednice, g. Branimir Stojanović, je izjavio da transformacija BSK-a u OSK jeste neprihvatljiva za srpsko stanovništvo, pre svega zbog toga što je podnet zahtev za diskusiju ove teme, i ona nije uopšte sprovedena, i takođe, zbog toga što jedno-nacionalne oružane snage, koje se sastoje od većinske zajednice, srpska zajednica doživljava kao latentnu pretnju i opasnost za čitav region.⁸⁴ Na ovaj način, sada je postalo sasvim jasno da su šanse za formalizaciju osnivanja Oružanih Snaga Kosova bez podršce Srbije izuzetno male, i također, ostaje nejasna cena koju kosovska strana treba platiti za njegovo sprovođenje.

Parlamentarna Komisija za Zakonodavstvo, Mandate, Imunitete, za Pravilnik Skupštine i Nadzor Agencije za Borbu Protiv Korupcije, je ustavne amandmane koje je predložila Vlada odobrila 10 jula

---

⁷⁹ USA backs the creation of the Armed Forces of Kosovo, Independent Balkans News Agency, 29 april 2014, <http://www.balkaneu.com/22877/>

⁸⁰ Apel Predsednika Nikolića Savetu Bezbednosti UN, Službeni website Predsednika Srbije

⁸¹ Srpska Lista protiv Oružanih Snaga Kosova Telegrafi.com, 13. decembar 2014, <http://www.telegrafi.com/lajme/lista-serbe-kunder-forcave-te-armatosura-te-kosoves-2-55291.html>

⁸² [http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Vendimet_e_Mbledhjes_se_31-te_te_Qeverise_se_Republikes_se_Kosoves_2015_\(2\).pdf](http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Vendimet_e_Mbledhjes_se_31-te_te_Qeverise_se_Republikes_se_Kosoves_2015_(2).pdf)

⁸³ Kosovo menja Ustav za Oružane Snage, Lajmi i fundit.al, 27. maj 2015, <http://lajmifundit.al/2015/05/kosova-ndryshon-kushtetuten-per-forcat-e-armatosura/>

⁸⁴ Oružane Snage Kosova neprihvatljive za Srbe, Blic.rs, 27 maj 2015, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/562674/StojanovicOruzane-snage-Kosova-neprihvatljive-za-Srbe>

2015.⁸⁵ Međutim, zbog rizika ne-glasanja ovih amandmana od strane poslanika srpske zajednice, Predsedništvo Skupštine Kosova je 22 jula skinulo sa dnevnog reda glasanje istih na plenarnoj sednici.⁸⁶

Na ovaj način, neprikladno upravljanje institucionalnog i političkog procesa osnivanja OSK od strane Vlade Kosova, koja je u početku isključila iz ovog procesa Savet Bezbednosti, a samim tim, i ministre srpske zajednice iz procesa SPSB, i, shodno tome, i iz procesa transformacije KBS u OSK, i koja je također dala garancije za ne-raspoređivanje KBS na severu zemlje, ne dobijajući pri tom nikakve povratne garancije za ne-sprečavanje osnivanja OSK od strane Srbije, je dovelo osnivanje Oružanih Snaga Kosova dovelo do raskršća.

Mogučnost realizacije mandata Oružanih snaga u odnosu na rizike i pretnje regionalnog bezbednosnog okruženja

Procene pretnji i rizika (procena negativnog utjecaja, naspram njihove verovatnosti), se koriste od strane vlada da bi se odredile odgovornosti prilikom upravljanja rizikom,⁸⁷ uključujući ovde i planiranje za nepredviđene okolnosti. Pošto, na osnovu predloga za ustavne promene, to jest, člana 126 Ustava Republike Kosovo, predviđeni mandat Oružanih Snaga jeste odbrana suvereniteta, teritorijalnog integriteta, građana, imovine, i interesa Republike Kosovo, kao i davanje doprinosa u izgradnji i očuvanju regionalne i globalne stabilnosti, u nastavku ćemo analizirati ispravnost procena bezbednosnih rizika i pretnji regionalnog okruženja, i ispitati ćemo, takođe, i moguće političke razloge za njihove otvorene propuste.

SPSB regionalno okruženje tretira kao mnogo povoljnije u odnosu na vreme kada je proglašena nezavisnost Kosova, i za to daje poseban kredit “relaksaciji i normalizaciji odnosa između Republike

---

⁸⁵ <http://www.kuvendikosoves.org/?cid=1,110,123>

⁸⁶ Ovo su uslovi Srpske Liste za Vojsku Kosova, Telegrafi.com, 20 juli 2015, <http://www.telegrafi.com/lajme/keto-jane-kushtet-e-listes-serbe-per-ushtrine-e-kosoves-2-67230.html>

⁸⁷ Todor Tagerev: “The Art of Shaping Defence Policy: Scope, Components, Relationships (but no Algorithms),” Connections, Izdanje V, Broj 1, Proleće – Leto 2006, str.33.

Kosovo i Srbije, koje su počele i nastavljaju se u duhu ne-suprotstavljanja i Evropskih Integracija”.⁸⁸ SPSB procenjuje da su glavni regionalni rizici širenje oružja, etnički i verski ekstremizmi, organizovani kriminal, uključujući i trgovinu ljudima, privredni kriminal, brzo širenje oružja za masovno uništenje, regionalne političke nestabilnosti, epidemije, i prirodne katastrofe.⁸⁹

Međutim, ukoliko analiziramo bezbednosne politike zemalja Zapadnog Balkana, možemo primetiti da, sa izuzetkom Srbije, sve zemlje u regionu, pretnje konvencionalne prirode predstavljaju bez pominjanja neke posebne zemlje kao problem ili direktnu pretnju.⁹⁰ Srbija, međutim, Kosovo predstavlja kao rizik separatizma⁹¹, terorizma, organizovanog kriminala, korupcije, i trgovine drogom, oružjem i ljudima,⁹² i, sa druge strane, njene Bezbednosne Snage (BSK) vidi kao direktnu pretnju "za postojeće regionalne strukture za kontrolu naoružanja, koja preti ravnoteži u regionu".⁹³ Također, Srbija je odlučna da u zaštiti sopstvenog suvereniteta i teritorijalnog integriteta iskoristi sva diplomatska, pravna i druga legitimna sredstva,⁹⁴ što prečutno znači da ona ne isključuje upotrebu sile. Rečnik koji Beograd koristi u vezi sa stvaranjem Oružanih Snaga Kosova još je grublji.⁹⁵ Projekcija Kosova kao ovako veliku pretnju za bezbednost, otvoreno pokazuje bezbednosne i zaštitne ciljeve Beograda protiv Prištine, a posebno u vezi sa stvaranjem OSK.

Dok Srbija ima verodostojne vojne sposobnosti, i to ne samo defanzivne, već i ofanzivne, Kosovo nema uopšte niti jedne, niti druge,⁹⁶ što nju, u odsustvu vojnog prisustva NATO-a, čini praktično bespomoćnom. Štaviše, osnivanje Oružanih Snaga Kosova neće imati neku značajnu ulogu u smislu regionalne vojne ravnoteže, i kao takvo, ne predstavlja vojnu pretnju bilo kom kosovskom susedu.

---

⁸⁸ Vlada Republike Kosova, "Analiza i Strateško Razmatranje Sektora Bezbednosti Republike Kosova" mart 2014, str. 16
⁸⁹ Ibid str. 17

⁹⁰ Lulzim Peci, Kosovo, "Kosovo u kontekstu bezbednosti i odbrane Zapadnog Balkana" KIPRED, Septembar 2014, str. 11.

⁹¹ National Security Strategy of Serbia, Beograd October, 2009 str.6.

⁹² Ibid str.7.

⁹³ Ibid str.10.

⁹⁴ Ibid str.7.

⁹⁵ Vidi, np. izjavu Ministra Odbrane Srbije, Bratislava Gašića: Vojska Kosova bi bila pretnja, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2014&mm=07&dd=27&nav_category=640&nav_id=881519 News Agency B92, 27 juli, 2014.

⁹⁶ The Military Balance 2014, International Institute for Strategic Studies, London, janar 2014, fq. 132-133.

U skladu sa svojom politikom nepriznavanja, Srbija je prikazala Kosovo kao glavnu pretnju bezbednosti u gotovo svim aspektima, uključujući ovde i vojni aspekt. S druge strane, Kosovo je formalno – ali, takođe, i nerealno - odlučilo da Srbiju ne smatra kao takvu. Ovo političko rešenje Kosova je moglo da bude rezultat: (a) mišljenja predvođenog željom i nedostatkom znanja,⁹⁷ (b) zaštite nuđene od strane KFOR/NATO-a, koja omogučava da postojeća strahovanja nestaju, ili (c) sugestija datih od nekoliko zapadnih vlada koje podržavaju transformaciju Bezbednosnih Snaga Kosova (BSK) u Oružane Snage Kosova (OSK).⁹⁸

Međutim, ova odluka problem ne rešava sama po sebi, bez obzira na "krhki detant" između Kosova i Srbije, koji je rezultat dijaloga koji je omogućila Evropska Unija. Sem toga, svaki pokušaj Kosova za snažno vojno balansiranje sa Srbijom, ekonomski nije izvodljivo, jer bi to dovelo do bankrotiranja zemlje, a sa druge strane, u političkom smislu, on bi doveo do eskalacije etničkih tenzija, kao i međunarodne izolacije, zbog toga što NATO i SAD ne bi tolerirale nikakvu inicijativu za bilo kakvo apsurdno naoružovanje Kosova.

Da li je stvaranje Oružanih Snaga Kosova u interesu srpske zajednice na Kosovu i Srbije?⁹⁹

Iako na prvi pogled ovo može izgledati paradoksalno, konsolidacija bezbednosne arhitekture Kosova, je, u suštini, u interesu Srbije. Kao prvo, jer bi to otvorilo put da Kosovo gradi partnerske odnose sa NATO-om, što bi, nadalje, omogućilo da se OSK razvijaju pod rukovodstvom Saveza. Kao zemlja koja teži članstvu u Savezu, Kosovo na taj način ne bi imalo niti teoretskih šansi, niti da izgrade neku preteču vojsku, niti da preduzmu bilo kakve neprijateljske delatnosti protiv Beograda.

Kao drugo, učešće lokalnih Srba u multietničkim oružanim snagama Kosova će stvoriti poverenje pripadnika srpske zajednice u ove snage. Također, oficiri srpske zajednice bi učestvovali u planiranju odbrane, i, u jednoj takvoj situaciji, ponovo je nezamislivo da bi se oni složili sa bilo kakvim

---

⁹⁷ Sastanak sa jednim visokim zvaničnikom Ministarstva KBS, 18 novembar 2014.

⁹⁸ Intervju sa jednim visokim zvaničnikom Kancelarije za Stratesko Planiranje u Kancelariji Premijera Kosova, 4. oktobar 2014.

⁹⁹ Ovaj deo rada, zbog ovdašnjih analitičkih potreba je sačinjen od prethodnog rada KIPRED-a "Kosovo u kontekstu bezbednosti i odbrane Zapadnog Balkana"

planiranjem, ili da bi izvršili bilo kakva naređenja, ukoliko bi ona bila neprijateljski nastrojena prema Srbiji.

I, kao treće, kroz odbrambenu saradnju sa Kosovom, kao članica Partnerstva za Mir (PzM), i kao zemlja koja teži da se integriše u mehanizme Evropske Politike za Bezbednost i Odbranu, Srbija bi mogla da svoj doprinos zaključivanju ovog poslednjeg nezaključenog poglavља bezbednosti i stabilnosti na Zapadnom Balkanu. Ova saradnja bi pomogla regiji da se razvija u pravcu bezbednosne zajednice, slične onoj nordijskih zemalja, koja okuplja zajedno NATO i neutralne države članice PzM.

Stoga, logično se može zaključiti da stvaranje Oružanih Snaga Kosova ne šteti interesima Srbije i ne predstavlja nikakvu pretnju za kosovsku srpsku zajednicu. Međutim, da bi se ovo postiglo, mora se obezbediti adekvatna zastupljenost srpskih oficira u Oružanim Snagama Kosova, kao i jedan neprijateljski tretman OSK od strane Srbije.

Uključenje srpske zajednice u Kosovskim Bezbednosnim Snagama i dalje ostaje izuzetno nisko (1,83%),¹⁰⁰ i to uglavnom zbog protivljenja i negativnog uticaja Beograda. Međutim, bez obzira na to da jedna od funkcija zamenika ministra Kosovskih Bezbednosnih Snaga pripada političkim predstavnicima srpske zajednice, to nije izgovor za činjenicu da je najviši čin nekog srpskog oficira u BSK onaj oficira u stvaranju¹⁰¹. Ovo se pitanje treba treba raspraviti sa najvećom mogućom ozbiljnošću od strane Vlade Kosova.

Takođe, promena politika bezbednosti i zaštite Srbije – Nacionalne Strategije Bezbednosti i Strategije Odbrane – u odnosu na Kosovo, može imati ogroman uticaj na smanjenje nepoverenja i sadašnjih neprijateljstava, i jedan ovakav potez bi otvorio put jedne istinske buduće saradnje i partnerstva između dve zemlje u vezi sa pitanjima bezbednosti i odbrane, kao i istinske integracije srpske zajednice u OSK. Istinska integracija srpske zajednice u KBS ili u OSK je gotovo nemoguća, sve dok njihova matična zemlja bude nastavila da ove dve tretira neprijateljski.

---

¹⁰⁰ Donika Emini, “Inclusion or Exclusion? Minorities in the Security Sector in Post-Independence Kosovo”, Kosovo Center for Security Studies, http://www.qkss.org/repository/docs/Inclusion_or_Exclusion_Minorities_In_The_Security_Sector_In_PostIndependent_Kosovo_223772.pdf, mart 2014, str. 17.

¹⁰¹ Intervju KIPRED-a sa francuskim KFOR-om, avgust 2014

Osnivanje OSK : Šta dalje?

Osnivanje Oružanih Snaga Kosova se nalazi na raskrsnici sa nepoznatim putevima, i koja god se stranu izabere za kretanje napred, će biti teška, i teško predvidljiva. U svakom slučaju, jedine opcije za kretanje napred u procesu transformacije KBS u OSK, su otvaranje diskusije sa Srpskom Listom, otvaranje ove teme u dijalogu u Briselu između Kosova i Srbije, ili odlaganje nominalnog osnivanja OSK za jedan neodređeni period, u kojem bi se slučaju, umesto osnivanja OSK, nastavilo sa novim zakonom za KBS.

Otvaranje diskusije sa Srpskom Listom, od strane vladinih partnera, sasvim sigurno neće biti ograničeno samo na osnivanje OSK, već će se proširiti i na druge teme vezane za ispunjenje sporazuma između vladine koalicije DPK-DSK i Srpske Liste od 9 decembra 2014,¹⁰² kao i na zastupljenost srpske zajednice u bezbednosnim institucijama Kosova.

Međutim, kako je već rečeno, niz pitanja koja se mogu pokrenuti tokom trajanja rasprave od strane Srpske Liste, verovatno će biti još opširniji, pošto se osnivanje OSK tretira kao životno pitanje, ne samo za partnere koalicione vlade, to jest DPK i DSK, već i za opoziciju. Srpska Lista je svesna da su interesi albanskih političkih stranaka za stvaranje OSK izuzetno visoki, dok ona nema nikakvih interesa za njihovo osnivanje, tako da će ona biti usmerena na njihovo blokiranje zbog negativnog stava Srbije. S druge strane, mogućnost da se uspostavljanje OSK postavi u paketu sa pitanjem Asocijacije Srpskih Opština od strane DPK i DSK, ima jako malo šansi da bude izvodljivo, jer, s jedne strane, postizanje Sporazuma o Asocijaciji jeste u završnoj fazi, a sa druge, ovo je također i međunarodna obaveza Kosova koja proizlazi iz Sporazuma od 19. aprila 2013.

Druga opcija jeste otvaranje dijaloga o ovom pitanju u Briselu. Međutim, imajući u obzir trenutnu fazu dijaloga između Prištine i Beograda, veoma će teško biti prostora da se osnivanje OSK uvede u dnevni red pitanja o kojima se очekuje sporazum, zbog toga što je ovaj dnevni red za sada gotovo zatvoren.

---

¹⁰² Originalan tekst sporazuma: <http://www.zeri.info/aktuale/10331/ekskluzive-marreveshja-pdk-lpk-lista-srpska-dokument/>

Imajući u vidu krhki detant u odnosima između dve zemlje, otvaranje nekog dijaloga između Prištine i Beograda o OSK, i bilo kakav sporazum koji bi mogao biti postignut u vezi sa time, bili bi samo delimični bez adresiranja i mera za izgradnju poverenja u oblasti odbrane između Kosova i Srbije. Otvaranje dijaloga između Kosova i Srbije o merama za izgradnju odbrambenog poverenja, jeste neophodan korak ka potpunoj normalizaciji odnosa između dve zemlje.¹⁰³

Međutim, otvaranje dijaloga između Kosova i Srbije o merama za jačanje poverenja u oblasti odbrane treba da sačeka duže vreme, i to, najverovatnije, završnu fazu pregovora o Poglavlju 35 *Acquis-a* u procesu pregovaranja za pristupanje između EU i Srbije, koje se poglavljje bavi isključivo Kosovom. Na taj način, ova bi opcija podrazumevala skidanje sa dnevnog reda osnivanja OSK za jedno neodređeno vreme.

Imajući u vidu sadašnje okolnosti, najrealnija opcija je odloženje osnivanja OSK za jedno neodređeno vreme, tako da se umesto toga pokrene jedan novi zakon o BSK. Ustav Kosova ne ometa da BSK ojačaju svoj mandat¹⁰⁴, i da se praktično pretvore u oružane snage – zasad bez promene imena – i da u operacionom aspektu izvrše svoju transformaciju, kao što je to i predviđeno u Analizi Pregleda Sektora Bezbednosti.¹⁰⁵ Jedna ovakva opcija bi praktično pretvorila BSK u OSK, i istovremeno bi eliminisala mogućnost blokiranja osnivanja OSK od strane Beograda preko Srpske Liste. Ponovno unošenje u dnevom redu osnivanja OSK se, u koordinaciji sa NATO-m, može odložiti do jednog pogodnog trenutka u procesu pregovora Poglavlja 35 *Acquis-a* između EZ i Srbije.

Zaključci i Preporuke

Neprikladno upravljanje političkog i institucionalnog procesa osnivanja OSK od strane Kosovske Vlade, koja je prvo bitno isključila iz ovog procesa Savet Bezbednosti, a samim tim, i ministre Srpske Zajednice iz procesa Strateškog Pregleda Sektora Bezbednosti, i shodno tome, i iz transformacije

¹⁰³ Za detalje videti: Lulzim Peci, "Kosovo u kontekstu bezbednosti i odbrane Zapadnog Blakana", septembar 2014.

¹⁰⁴ Ustav Republike Kosova, član 126 (Bezbednosne Snage Kosova) <http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Kushtetuta.e.Republikes.se.Kosoves.pdf>

¹⁰⁵ Analiza o razmatranju Sektora za bezbednost [tačka 7.1.3, Ministarstvo Bezbednosnih Snaga], http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Analiza_e_Rishikimit_Strategjik_te_Sektorit_te_Sigurise_se_RKS_06032014.pdf

KBS u OSK, i koja je, nakon toga, dala garancije za ne-raspoređivanje KBS na severu, bez dobivanja uzvratnih garancija za neometanje osnivanja OSK od strane Srbije, je osnivanje Oružanih Snaga Kosova dovelo do raskršća.

Stvaranje Oružanih Snaga Kosova neće imati neku značajniju ulogu u smislu regionalne vojne ravnoteže, i kao takvo, ono ne predstavlja nikakvu vojnu pretnju bilo kojem od kosovskih suseda.

Osnivanje Oružanih Snaga na Kosovu i jačanje multietničkog karaktera ove institucije, uključujući ovde i rezervisanje jednog broja rukovodečih pozicija za oficire srpske zajednice je u interesu ove zajednice i same Srbije.

Vlada Kosova ima tri opcije pred sobom sa osnivanje Oružanih Snaga Kosova: otvaranje dijaloga sa Srpskom Listom, otvaranje dijaloga u Briselu, i izmenu zakona za BSK.

Imajući u vidu blokadu Srpske Liste za osnivanje Oružanih Snaga na Kosovu i upornu protivnost Srbije, s jedne strane, i, sa druge, nepogodni trenutak za otvaranje ove teme u Briselu, najrealnija opcija ostaje izmena Zakona o BSK, u kojem će se slučaju ova institucija, bez promene imena, ojačati u pogledu mandata, u oblasti aktivnosti, kao i svojoj strukturi, i u operativnom će smislu izvršiti svoju transformaciju, kao što je i predviđeno u Strateškom Pregledu Sektora Bezbednosti Kosova.

Adekvatan zamah za otvaranje dijaloga za izgradnju mera poverenja u oblasti odbrane između Kosova i Srbije, kao i ponovno uvođenje u političkom dnevnom redu osnivanja OSK, se mogu stvoriti tokom procesa pregovora Poglavlja 35 *Acquis-a* između EZ i Srbije.

5 KRATAK ANALITIČKI PRIKAZ ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNENJA

U anketi je učestvovalo 1000 ispitanika, koji su odgovorili na pitanje: "Recite nam koliko verujete dole navedenim institucijama u vezi sa bezbednosnim pitanjima?", dok su date institucije sledeće: 1) Prdesednica; 2) Premijer, 3) Ministar Unutrašnjih Poslova; 4) Policija Kosova; 5) Parlamentarna Komisija za Bezbednost, Unutrašnje Poslove i Bezbednosne Snage Kosova; 6) Ministar Bezbednosnih Snaga; 7) Bezbednosne Snage Kosova; 8) Obaveštajna Agencija Kosova; 9) Direktor Obaveštajne Agencije Kosova; 10) Parlamentarna Komisija za Obaveštajnu Službu. Procena poverenja je data od najniže ocene 1 do najviše ocene 5, i margina greške je $\pm 3\%$.

Ispitanici su podeljeni u tri različite grupe, i tražene su procene ovih grupa. Ove grupe su bile podeljene prema: etničkoj pripadnosti i mesta na Kosovu u kojima ove zajednice žive: (srbi sa severa i juga, albanci sa severa), prebivalištu (gradsko i seosko), polu, starosti, obrazovanju, zapošljenju, etničkoj pripadnosti, regiji, i etničkoj pripadnosti po regijama.

Najvažniji i najinteresantniji podaci koje proizilaze iz ove ankete su sledeći: Dve najviše ocene su dobili BSK (4.00) i Policija Kosova (3.79); dok su najniže ocene dobili Premijer (2.67) i Ministar Unutrašnjih Poslova (2.75).

Albanci koji žive na severu Kosova su dali dve najviše ocene BSK (3.80) (koje u svtari nisu prisutne na severu Kosova), i Policiji Kosova (3.50), dok su dve najniže ocene dali Ministru Unutrašnjih Poslova (2.13) i Premijeru (2.20). Iz ovih podataka proizilazi jedno zanimljivo pitanje na koje treba odgovoriti: kako može stanovništvo severa da najviše ocenjuje bezdenosne institucije koje nisu prisutne na severnom delu zemlje. Kod Srba, su dve najviše ocene dobili Policija Kosova 1.82 (Srbi severa: 1:54, i Srbi ispod reke Ibar 1.99), Predsednica 1.06 (Srbi severa 1.04 i Srbi ispod reke Ibar 1.07). Sve gore navedene institucije, osim Predsednice, Premijera, Ministra Unutrašnjih Poslova i Policije Kosova, su od strane Srba ocenjeni najnižom ocenom, 1.0.

Seosko stanovništvo je imalo tendenciju da izražava veće poverenje u gore navedene institucije, od onog izraženog od gradskog stanovništva. Poverenje izraženo u ove institucije od strane oba pola je pomešaoa, i razlike između polova su, uopšteno, bile jako male. Što se tiče promenljive starosti i

one obrazovanja, ne postoje neke razlike u poverenju izraženom prema datim institucijama koje bi ukazale na neke specifične pojave.

Kod grupa zaposlenih, primećuje se da najviše poverenje u navedene institucije imaju domaćice, dok najniže poverenje imaju zaposleni u javnom sektoru (i samo malo iznad njih, kategorija samozaposlenih). Na taj način, iako zaposleni u javnom sektoru (kao i druge kategorije zaposlenih, a i nezaposleni) imaju najviše poverenja prema Kosovskoj Policiji i Bezbednosnim Snagama Kosova, ovo je jedina kategorija u promenljivoj zaposlenja, koja je ove institucije ocenila ocenom nižom od 3.00 (Kosovska Policija 2.92 i Bezbendosne Snage Kosova 2.68). I ovde se postavlja jedno zanimljivo pitanje koje je vredno diskusije: Zašto kosovskim institucijama najviše veruju oni koji su najdalje od njih (domaćice), dok oni koji su blizu njih, a, ponekad, i unutar njih (zaposleni u javnom sektoru) njima veruju najamanje?

Jedan zanimljiv i važan fenomen se primećuje, takođe, i kod promenljive etničke pripadnosti, gde su date grupe albanci, srbi i drugi. Albanci imaju mnogo veće poverenje u pomenute institucije nego Srbi, međutim kategorija drugih veruje ovim institucijama još i više nego albanci. Što se tiče regija Kosova, ovim institucijama najviše veruju građani Uroševca (i nešto malo manje građani Peći), dok najmanje poverenja imaju u Đakovici.

U poslednoj tabeli su odgovori ispitanika prema etničkoj pripadnosti i njihova raspodela po regijama na Kosovu, koji pružaju više detalja o raspodeli procene prema promenljivoj etničke pripadnosti.

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o sa bezbednosnim pitanjima?					
Alternative	N	Minimum	Maximum	Srednja vrednost	Standardna devijacija
Predsednici	1000	1	5	2.95	1.399
Premijeru	1000	1	5	2.67	1.385
Ministru Unutrašnjih Poslova	964	1	5	2.75	1.325
Policiji Kosova	1000	1	5	3.79	1.187
Parlamentarnoj Komisiji za Bezbednost, Unutrašnje Poslove i Kosovske Bezbednosne Snage	921	1	5	3.17	1.209
Ministru Bezbednosnih Snaga	953	1	5	3.33	1.281
Kosovskim Bezbednosnim Snagama	1000	1	5	4.00	1.279
Kosovskoj Obaveštajnoj Agenciji	947	1	5	3.02	1.350
Direktoru Kosovske Obaveštajne Agencije	909	1	5	2.88	1.285
Parlamentarnoj Obaveštajnoj Komisiji	929	1	5	3.01	1.321

Tab 1. Opšte verovanje u institucijama

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o sa bezbednosnim pitanjima?											
D7 Etnička pripadnost		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Albanci	Sredina	2.70	2.20	2.13	3.50	2.89	2.80	3.80	3.20	2.71	2.70
	N	10	10	8	10	9	10	10	10	7	10
Total	Sredina	2.70	2.20	2.13	3.50	2.89	2.80	3.80	3.20	2.71	2.70
	N	10	10	8	10	9	10	10	10	7	10

Tab. 2. Albanci sa severa

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
Srbi, Sever-Jug		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Srbi sa severa	Sredina	1.04	1.00	1.00	1.54	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
	N	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
Srbi sa juga	Sredina	1.07	1.02	1.09	1.99	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
	N	94	94	92	94	94	94	94	94	94	94
Total	Sredina	1.06	1.01	1.05	1.82	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
	N	151	151	149	151	151	151	151	151	151	151

Tab.3. Srbi, Sever-Jug

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
D11. Prebivalište		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Urbano	Sredina	2.53	2.35	2.37	3.31	2.59	2.74	3.36	2.50	2.40	2.48
	N	544	544	529	544	508	519	544	511	500	502
Ruralno	Sredina	3.00	2.68	2.79	3.85	3.25	3.37	3.93	3.10	2.91	3.07
	N	456	456	436	456	413	435	456	436	414	428
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tab 4. Prebivalište

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
D1. Pol		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Muško	Sredina	2.73	2.46	2.52	3.55	2.89	3.04	3.71	2.76	2.66	2.81
	N	514	514	501	514	480	501	514	493	472	484
Žensko	Sredina	2.76	2.54	2.60	3.56	2.89	3.02	3.53	2.79	2.60	2.70
	N	486	486	464	486	441	453	486	454	442	446
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tab.5. Pol

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
D2. Doba starosti		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
18-25	Sredina	2.68	2.50	2.49	3.49	2.96	3.04	3.59	2.86	2.68	2.88
	N	244	244	231	244	216	231	244	227	219	223
26-35	Sredina	2.72	2.45	2.55	3.57	2.87	3.01	3.59	2.74	2.63	2.69
	N	249	249	242	249	230	238	249	236	230	231
36-45	Sredina	2.74	2.55	2.56	3.58	2.92	3.06	3.71	2.77	2.58	2.71
	N	191	191	183	191	178	184	191	185	178	182
46-55	Sredina	2.71	2.44	2.51	3.54	2.79	2.93	3.56	2.72	2.57	2.68
	N	194	194	189	194	183	184	194	185	177	183
56-65	Sredina	3.01	2.64	2.71	3.63	2.92	3.19	3.71	2.72	2.68	2.75
	N	86	86	86	86	79	83	86	79	76	77
66+	Sredina	2.86	2.56	2.91	3.61	2.80	3.06	3.75	2.89	2.79	3.06
	N	36	36	34	36	35	34	36	35	34	34
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tabela 6. Starost

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
D4. Obrazovanje		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Osnovna škola ili manje	Sredina	3.05	2.75	2.81	3.64	2.89	3.14	3.56	2.94	2.81	2.85
	N	250	250	236	250	222	235	250	229	222	225
Srednja škola	Sredina	2.76	2.45	2.59	3.62	2.99	3.08	3.74	2.84	2.62	2.81
	N	475	475	464	475	440	453	475	451	437	443
Nekoliko godina fakulteta	Sredina	2.41	2.48	2.36	3.57	2.78	2.98	3.52	2.60	2.63	2.62
	N	88	88	83	88	78	81	88	84	81	84
Viša škola	Sredina	2.05	1.74	2.17	2.81	2.00	2.24	2.71	2.02	1.88	2.23
	N	42	42	42	42	42	42	42	41	40	40
Fakultet	Sredina	2.44	2.35	2.21	3.34	2.79	2.84	3.54	2.59	2.54	2.63
	N	116	116	112	116	111	115	116	114	107	111
Magistratura ili doktoratura	Sredina	3.00	2.90	2.39	3.69	3.21	3.39	4.17	2.82	2.89	2.85
	N	29	29	28	29	28	28	29	28	27	27
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tab.8. Obrazovanje

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
D6. Trenutno zanimanje		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlam. komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Nezaposlen - tražeći posao	Sredina	2.33	2.18	2.30	3.23	2.59	2.59	3.21	2.47	2.33	2.43
	N	205	205	199	205	193	199	205	198	194	196
Nezaposlen - ne tražeći posao	Sredina	3.28	2.72	2.83	3.78	3.00	3.67	4.22	3.33	2.94	3.00
	N	18	18	18	18	16	18	18	18	16	18
Zaposlen u javnom sektoru	Sredina	2.02	2.03	1.92	2.92	2.18	2.21	2.68	2.15	2.09	2.02
	N	105	105	104	105	101	104	105	104	98	101
Zaposlen u privatnom sektoru	Sredina	2.79	2.51	2.62	3.56	2.95	3.30	3.86	2.87	2.77	2.88
	N	243	243	235	243	230	235	243	232	224	228
Povremeno zaposlen	Sredina	2.84	2.34	2.41	3.55	2.82	2.91	3.46	2.59	2.55	2.72
	N	82	82	81	82	76	79	82	74	74	75
Penzioner	Sredina	2.75	2.47	2.81	3.42	2.67	2.91	3.51	2.71	2.63	2.81
	N	55	55	54	55	54	53	55	52	52	52
Domaćica	Sredina	3.45	3.16	3.20	4.23	3.61	3.66	4.25	3.50	3.14	3.34
	N	173	173	163	173	150	159	173	159	152	153
Student/ učenik	Sredina	2.89	2.58	2.52	3.68	3.11	3.08	3.74	2.78	2.71	2.89
	N	106	106	98	106	88	95	106	97	91	94
Drugo, navedite:	Sredina	2.89	2.22	2.44	4.00	3.33	4.11	4.67	2.33	2.33	3.33
	N	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Samozaposlen	Sredina	1.50	2.00	2.00	3.50	2.50	2.33	4.25	2.00	2.25	2.25
	N	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tab. 9. Zaposlenost

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
D7 Etnička pripadnost		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Albanac	Sredina	2.98	2.69	2.78	3.84	3.23	3.39	4.08	3.06	2.93	3.06
	N	749	749	723	749	694	716	749	712	683	699
Srbin	Sredina	1.06	1.01	1.05	1.82	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
	N	151	151	149	151	151	151	151	151	151	151
Drugi	Sredina	3.51	3.28	3.28	4.06	3.51	3.62	4.15	3.51	3.19	3.40
	N	100	100	93	100	76	87	100	84	80	80
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tab. 10. Etnička pripadnost

P1. Molimo vas, naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?											
Regija		Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Priština	Sredina	2.52	2.49	2.48	3.62	2.85	3.11	3.94	2.70	2.53	2.46
	N	244	244	223	244	202	218	244	218	204	205
Mitrovica	Sredina	2.59	2.71	2.72	4.03	3.23	3.37	3.91	3.34	3.22	3.14
	N	113	113	107	113	107	107	113	106	102	105
Prizren	Sredina	3.29	2.67	2.84	3.96	3.49	3.85	4.46	3.47	3.35	3.69
	N	162	162	161	162	159	162	162	159	158	161
Peć	Sredina	3.83	3.18	2.97	3.89	3.27	3.36	4.12	3.40	2.95	3.36
	N	94	94	90	94	67	81	94	78	65	75
Uroševac	Sredina	4.00	3.72	3.84	4.25	3.87	3.87	4.37	3.71	3.69	3.72
	N	100	100	99	100	99	99	100	100	99	98
Đakovica	Sredina	2.05	1.75	2.10	2.78	2.15	2.20	2.20	2.00	1.97	1.93
	N	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
Gnjilane	Sredina	2.15	1.90	1.97	3.20	2.37	2.26	3.02	1.87	1.71	2.07
	N	131	131	129	131	131	131	131	130	130	130
Severno Kosovo	Sredina	1.04	1.00	1.00	1.54	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
	N	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
Total	Sredina	2.74	2.50	2.56	3.55	2.89	3.03	3.62	2.78	2.63	2.76
	N	1000	1000	965	1000	921	954	1000	947	914	930

Tab. 11. Regija

P1. Molimo vas naznačite koliko verujete dole navedenim institucijama kada se radi o bezbednosnim pitanjima?												
D7 Etnička pripadnost po regijama			Predsednici	Premijeru	Ministru unutrašnjih poslova	Policiji Kosova	Parlamentarnoj komisiji za bezbednost, unutrašnje poslove i kosovske bezbednosne snage	Ministru bezbednosnih snaga	Kosovskim bezbednosnim snagama	Kosovskoj obaveštajnoj agenciji	Direktoru kosovske obaveštajne agencije	Parlamentarnoj obaveštajnoj komisiji
Albanci	Priština	Sredina	2.53	2.53	2.62	3.67	3.06	3.30	4.19	2.83	2.71	2.63
		N	197	197	183	197	170	181	197	181	170	171
	Mitrovica	Sredina	2.56	2.63	2.67	4.04	3.27	3.43	3.99	3.38	3.25	3.16
		N	98	98	92	98	94	94	98	93	89	92
	Prizren	Sredina	3.23	2.59	2.69	3.95	3.45	3.86	4.46	3.40	3.37	3.67
		N	128	128	127	128	128	128	128	126	126	128
	Peć	Sredina	4.01	3.29	3.07	4.09	3.50	3.58	4.39	3.67	3.17	3.56
		N	79	79	75	79	56	67	79	66	53	64
	Uroševac	Sredina	4.47	4.11	4.24	4.61	4.31	4.31	4.96	4.11	4.08	4.14
		N	75	75	74	75	74	74	75	75	74	73
	Đakovica	Sredina	2.11	1.79	2.19	2.83	2.19	2.29	2.26	2.04	2.03	2.00
		N	89	89	89	89	89	89	89	89	89	89
	Gnjilane	Sredina	2.76	2.41	2.43	3.94	3.16	2.99	4.19	2.38	2.12	2.70
		N	83	83	83	83	83	83	83	82	82	82
	Total	Sredina	2.98	2.69	2.78	3.84	3.23	3.39	4.08	3.06	2.93	3.06
		N	749	749	723	749	694	716	749	712	683	699

Srbi	Priština	Sredina	1.05	1.00	1.00	2.37	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
	Mitrovica	Sredina	1.00	1.00	1.00	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	Peć	Sredina	1.14	1.14	1.00	1.43	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
	Uroševac	Sredina	1.07	1.00	1.13	2.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
	Gnjilane	Sredina	1.08	1.02	1.13	1.92	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	48	48	46	48	48	48	48	48	48	48
	Severno Kosovo	Sredina	1.04	1.00	1.00	1.54	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
	Total	Sredina	1.06	1.01	1.05	1.82	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
		N	151	151	149	151	151	151	151	151	151	151

Tab.11. Regija - Etnička pripadnost po regijama

Ova publikacija je podržana od strane projekata Promocija Demokratskog Društva (DSP), koji je

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

finansiran od Švajcarske Kancelarije za Saradnju
na Kosovu (SCO - K) i upravljen je od strane
Kosovske Fondacije za Civilno Društvo (KCSF).